

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra archeologie

**Laténské sídliště v Doudlebech nad Orlicí (okr. Rychnov nad Kněžnou) v širším
sídelním kontextu**

Bakalářská práce

Autor:	Petr Vrána
Studijní program:	B7109 Archeologie
Studijní obor:	Archeologie
Forma studia:	Prezenční
Vedoucí práce:	Mgr. Tomáš Mangel, Ph.D.

Hradec Králové, 2018



Zadání bakalářské práce

Autor: Petr Vrána

Studium: F15BP0245

Studijní program: B7109 Archeologie

Studijní obor: Archeologie

Název bakalářské práce: **Laténské sídliště v Doudlebech nad Orlicí (okr. Rychnov nad Kněžnou) v širším sídelním kontextu**

Název bakalářské práce AJ: Latlen settlement area in Doudleby nad Orlicí (district Rychnov nad Kněžnou) In the wider settlement area context

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem bakalářské práce je celkové vyhodnocení archeologických nálezů z doby laténské získaných na katastrálním území Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Hodnoceny budou jak starší nálezy, tak nálezy zachycené prostřednictvím archeologického Výzkumu, který zde v roce 2012 provedla M. Beková. Součástí práce bude vyhodnocení všech dokumentovaných archeologických situací i veškerého souvisejícího archeologického materiálu. Jednotlivé kategorie pramenů budou popsány a kresebně či fotograficky dokumentovány a následně se stanou předmětem typologické a chronologické analýzy. Sídlíště z Doudleb bude dále nahlédnuto v kontextu svého krajinného umístění a zasazeno do širšího kontextu laténské osídlení východních Čech.

Beková, M. 2012: Archeologické výzkumy muzea v Rychnově nad Kněžnou, sezona 2012. Zprávy ČAS - Supplément 89, Archeologické výzkumy v Čechách 2012. Praha, 21-22. Drda, P. - Rybová, A. 1998: Keltové a Čechy. Praha. Filip, J. 1956: Keltové ve střední Evropě. Praha. Mangel, T. - Jílek, J. 2011: Drobné laténské nálezy z východních Čech I. Archeologie východních Čech. 2011, 81-90. Mangel, T. - Jílek, J. 2011: Drobné laténské nálezy z východních Čech II. Archeologie východních Čech. 2012, 55-67. Mangel, T. - Danielisová, A. - Jílek, J. 2013: Keltové ve východních Čechách. Hradec Králové Nasavrky Pardubice. Richter, M. 1958: Pravěk Kostelecka a nové archeologické nálezy. In: Loužil, J. ed.: Hradecký kraj 2. Hradec Králové, 125-134. Venclová, N. ed. 2008: Archeologie pravěkých Čech 7. Doba laténská. Praha. Vokolek, V. 1993: Počátky osídlení východních Čech. Hradec Králové. Waldhauser, J. 2001: Encyklopedie keltů v Čechách. Praha.

Garantující pracoviště: Katedra archeologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Mangel, Ph.D.

Oponent: doc. PhDr. Eduard Droberjar, Dr.

Datum zadání závěrečné práce: 24.11.2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 1. 7. 2018

Podpis

Anotace

VRÁNA, PETR. Laténské sídliště v Doudlebech nad Orlicí (okr. Rychnov nad Kněžnou) v širším sídelním kontextu. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2018. Bakalářská práce.

Cílem bakalářské práce je celkové vyhodnocení archeologických nálezů z doby laténské získaných na katastrálním území Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Hodnoceny jsou jak starší nálezy, tak nálezy zachycené prostřednictvím archeologického výzkumu, který zde v roce 2012 provedla M. Beková. Součástí práce je vyhodnocení všech dokumentovaných archeologických situací i veškerého souvisejícího archeologického materiálu. Jednotlivé kategorie pramenů jsou popsány a kresebně a fotograficky dokumentovány a následně jsou předmětem typologické a chronologické analýzy. Sídliště z Doudleb je dále nahlédnuto v kontextu svého krajinného umístění a zasazeno do širšího kontextu laténské osídlení východních Čech.

Klíčová slova: doba laténská, sídliště, Doudleby nad Orlicí, keramika

Annotation

VRÁNA, PETR. La Tene settlement in Doudleby nad Orlicí (district Rychnov nad Kněžnou) in a wider settlement concept. Hradec Králové: Faculty of Arts, University Hradec Králové, 2018. Bachelor thesis.

The purpose of the submitted bachelor thesis is the evaluation of archaeological relics from La Tene Age found in the cadastral district of Doudleby nad Orlicí in the area of Rychnov nad Kněžnou. Both the older relics and the relics found on the occasion of the archaeological research carried out by M. Beková in 2012 have been taken into consideration. The assessment of all documented archaeological situations and all related archaeological material are a part of this thesis. Individual categories of sources have been described and documented in both drawing and photographic form and have subsequently been a subject of typological and chronological analysis. Moreover, the Doudleby settlement has been considered in the view of its location and set into a wider concept of La Tene population in Eastern Bohemia.

Keywords: La Tene culture, settlement, Doudleby nad Orlicí, ceramics

Poděkování

Děkuji vedoucímu své bakalářské práce Mgr. Tomáši Mangelovi, Ph.D. za vedení a odbornou pomoc při zpracování tohoto tématu a PhDr. Martině Bekové a Jitce Kadeřávkové za poskytnutí celého souboru a podkladů pro vypracování této práce.

OBSAH

1	Úvod.....	7
2	Poloha lokality a její přírodní podmínky	7
2.1	Poloha lokality	7
2.2	Přírodní podmínky lokality.....	9
2.2.1	Hydrologická příslušnost.....	10
2.2.2	Geologické a půdní podmínky	10
2.2.3	Podnebí.....	11
2.2.4	Současný stav krajiny	11
3	Současný stav poznání osídlení v Doudlebech nad Orlicí	12
3.1	Stručný přehled osídlení katastru Doudleby nad Orlicí.....	12
3.2	Archeologický výzkum polohy na zámku v roce 2012	13
4	Metodika zpracování a kritika pramenů.....	14
4.1	Kritika pramenů	14
4.2	Metodika zpracování	15
4.2.1	Deskripční systém	15
4.2.2	Deskripční kód	19
5	Popis archeologických situací.....	26
5.1	Výzkum lokality Na Zámku z roku 2012	26
5.2	Starší nálezy z okolí.....	26
6	Analýza	32
6.1	Analýza archeologického materiálů	32
6.1.1	Keramika	32
6.1.1.1	Technika formování.....	32
6.1.1.2	Materiálová třída.....	33
6.1.1.3	Kategorie výpalu.....	35
6.1.1.4	Keramické tvary	36
6.1.1.5	Okraje	38
6.1.1.6	Podstavy.....	38
6.1.1.7	Úprava povrchu	39
6.1.1.8	Výzdoba.....	42
6.1.2	Mazanice	43
7	Vyhodnocení objektů	44

7.1	Polozemnice.....	44
7.2	Relikty kůlových sloupových staveb	46
7.3	Jámy.....	46
8	Chronologické postavení lokality Doudleby nad Orlicí	48
9	Sídlště v Doudlebech nad Orlicí v kontextu laténského osídlení východních Čech	49
10	Závěr	52
11	Seznam použitých pramenů a literatury.....	55
12	Seznam příloh	58
13	Přílohy.....	59

1 Úvod

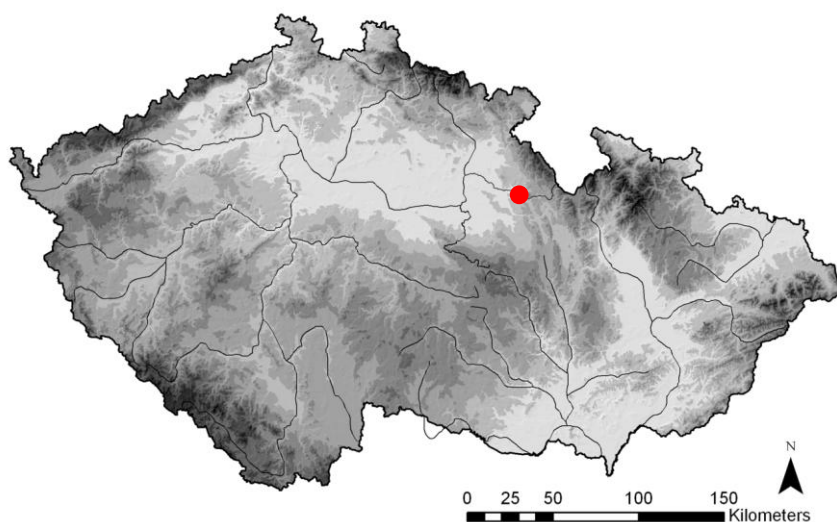
Cílem předložené bakalářské práce je zpracování a vyhodnocení archeologického nálezového fondu z doby laténské získaného na katastrálním území Doudleby nad Orlicí (okr. Rychnov nad Kněžnou). Jsou zde hodnoceny jak starší nálezy, tak především nálezy zachycené archeologickým výzkumem, který zde provedla v roce 2012 PhDr. Martina Beková.

Náplní práce je zpracování laténské složky nálezů, vyhodnocení materiálu, datování pomocí rozboru keramiky, srovnání s dalšími laténskými nálezy v Čechách a zařazení souboru do historického vývoje doby laténské.

2 Poloha lokality a její přírodní podmínky

2.1 Poloha lokality

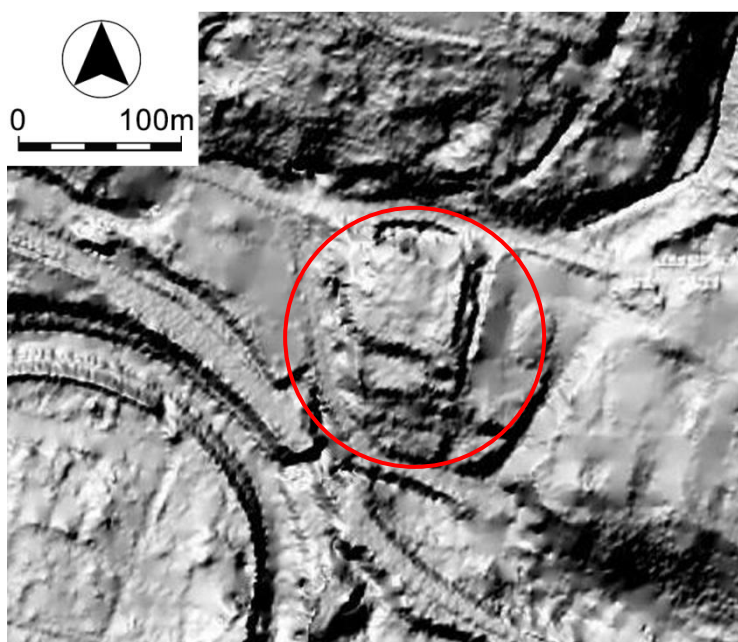
Zkoumaná lokalita se nachází v okrese Rychnov nad Kněžnou (**obr. 1**), na parcelním čísle katastru města Doudleby nad Orlicí 121/1 (**obr. 2**). Jedná se o méně výraznou ostrožnu s nejvyšší nadmořskou výškou 293,07 m n. m., která se svažuje k toku řeky Divoká Orlice jižním směrem s nejnižší nadmořskou výškou 285 m. Divoká Orlice obtéká tuto ostrožnu na jižní a západní straně. Směrem k západní straně je klesání terénu mírnější (**obr. 3**). Vývoj krajiny a zástavby umožňuje srovnání se starými mapami, kdy sledovanou lokalitu můžeme vidět již na mapách z prvního a i druhého vojenského mapování (**obr. 4 a 5**).



obr. 1: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Poloha lokality Doudleby nad Orlicí v rámci ČR označena červenou tečkou.



obr. 2: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. 1 - poloha výzkumu z roku 2012; 2 - cihelna, místo starších Černého laténských nálezů. Červeným kruhem vyznačeny polohy s laténskými nálezy (podklady staženy z <http://www.ags.cuzk.cz>).



obr. 3: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Červeným kruhem označena poloha laténského sídliště. Analýza výškopisu: DMR 5, Stínovaný reliéf (podklady staženy z Z-factor 10) <http://ags.cuzk.cz/dmr/>).



obr. 4: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Poloha lokality v rámci Prvního vojenského mapování. Červenou šipkou označena poloha laténského sídliště (podklady staženy z <http://mapire.eu>) upraveno.



obr. 5: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Poloha lokality v rámci Druhého vojenského mapování. Červenou šipkou označena poloha laténského sídliště (podklady staženy z <http://mapire.eu>) upraveno.

2.2 Přírodní podmínky lokality

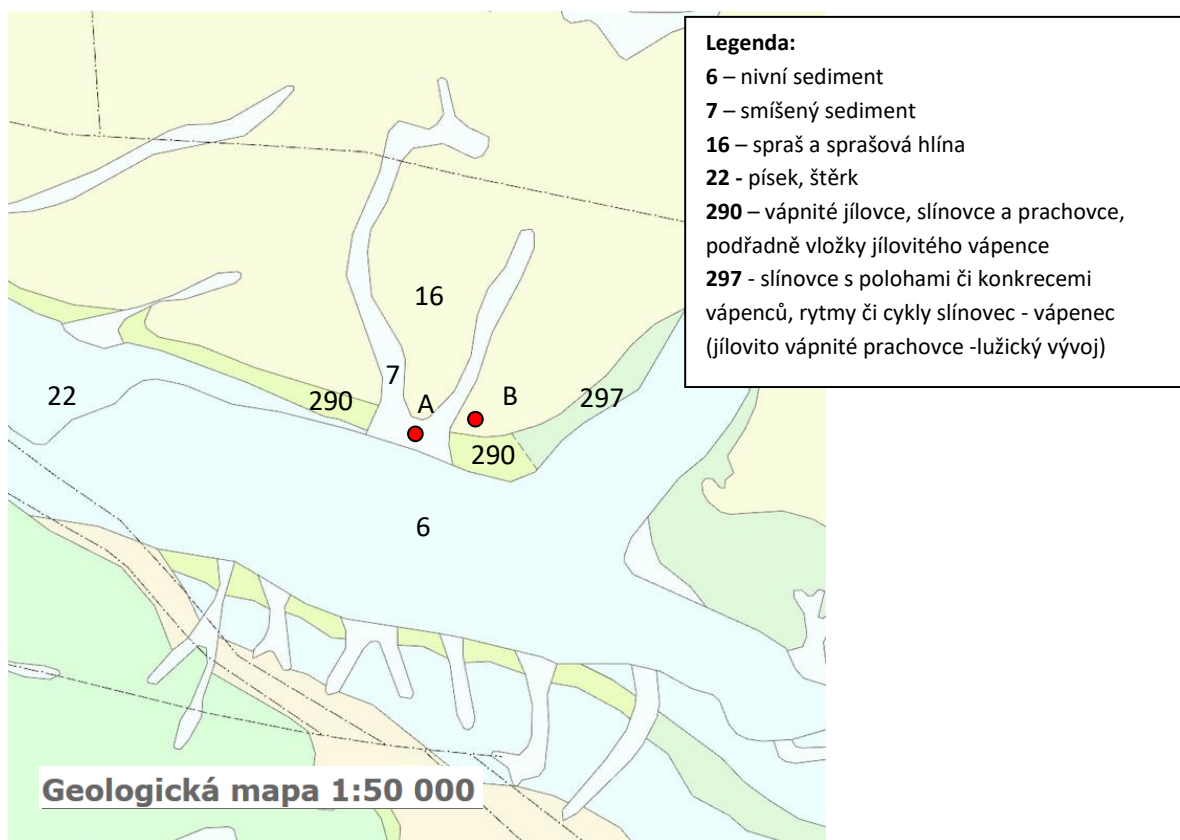
Doudleby nad Orlicí se rozkládají na obou březích Divoké Orlice, z větší části v její údolní nivě, západně od soutoku se Zdobnicí. Povrch jejich katastru tvoří východní část Třebechovické tabule. Třebechovická tabule je geomorfologický podcelek v jižní části Orlické tabule, která se nachází v severovýchodní části České tabule, patřící do povodí řeky Labe. Orlická tabule zaujímá plochu 1006,18 km² se střední výškou 290,6 m nad mořem. Jedná se o plochu pahorkatinu, která je převážně v povodí Orlice, Úpy a Metuje (Demek – Mackovčín 2006, 329–330, 458).

2.2.1 Hydrologická příslušnost

Kolem lokality obtéká Divoká Orlice, která náleží k povodí řeky Labe. Pramení v Polsku v Bystrických horách v horských rašelinistích Czarne bagno a Topielisko v nadmořské výšce 800 m. Délka jejího toku je na území ČR 99,3 km, plocha povodí 806,5 km², průměrný průtok v ústí má hodnotu 11 m³·s⁻¹. Řeka teče převážně jižním směrem, ale v dolním toku se stáčí k západu. Horní tok je prudký, kamenitý, se skalnatými břehy. Ve středním toku má hodně peřejí. V místě zkoumané lokality už je ale tok relativně klidný s oblouky a meandry, ojediněle tvoří ostrůvky s fragmenty lužních lesů. Většina jejího toku prochází územím CHKO Orlické hory a řadou maloplošných chráněných území jako např. přírodní rezervace Hraniční louka atd. (Křivánek – Němec – Kopp – Kyzlík 2014, 199).

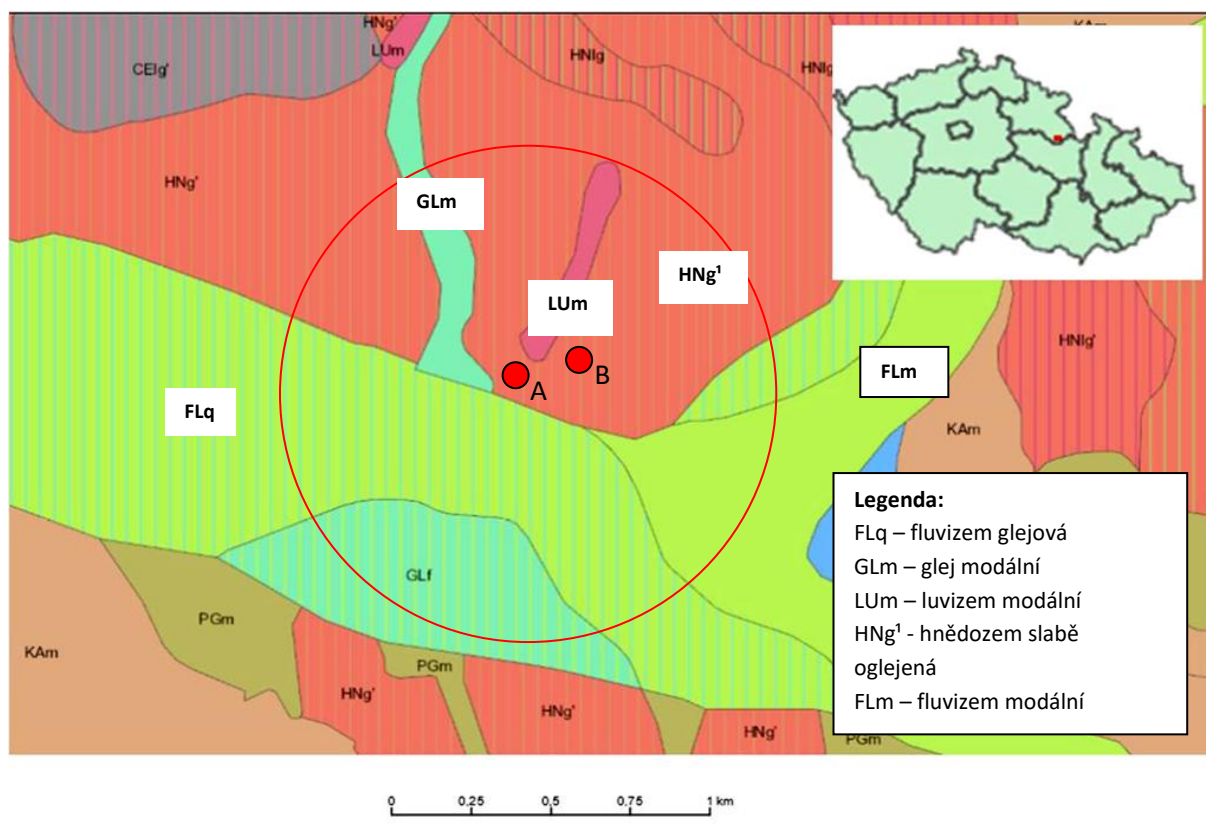
2.2.2 Geologické a půdní podmínky

Lokalita na zámku se nachází na smíšeném sedimentu, lokalita cihelna na spraši a sprašové hlíně. V přilehlém okolí se vyskytují nivní sedimenty, vápnité jílovce, slínovce a prachovce, podřadně vložky jílovitého vápence a slínovce s polohami či konkracemi vápenců (obr. 6).



obr. 6: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Zobrazení geologického podloží okolí lokality. A– poloha výzkumu z roku 2012; B – cihelna - místo starších Černého laténských nálezů (podklady staženy z http://www.geology.cz/app/ciselniky/lokalizace/show_map.php?mapa=g500&y=611779&x=1056953&s=1/) upraveno.

Na lokalitě se nachází převážně hnědozem slabě oglejená, dále jsou zde zastoupeny luvizem modální, glej modální. Jižně od lokality se vyskytují fluvizem glejová a luvizem modální (obr. 7).



obr. 7: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Zobrazení půdních typů v okolí lokality. A - poloha výzkumu z roku 2012; B – cihelna - místo starších Černého latěnských nálezů. Červeným kruhem označena půda v okolí lokality (podklady staženy z <https://mapy.geology.cz/pudy/>) upraveno.

2.2.3 Podnebí

V oblasti převažuje teplé a suché počasí na rozdíl od horských oblastí okresu. Průměrná roční teplota vzduchu je mimo horské oblasti 7°C a ve vegetačním období dosahuje teploty až 13°C. Období bez mrazů trvá průměrně 280 dnů v roce. Začíná průměrně od 1. 12. a končí 1. 3., poslední mrazové dny se objevují až do konce dubna. Průměrné roční úhrny atmosférických srážek dosahují 650 až 800 mm. Zhruba poloviční množství (400–450 mm) připadá na vegetační období. Počet dnů se sněhovou pokrývkou je zhruba kolem 60 (*Sedláček – Faltysová – Mackovčín 2002, 185*).

2.2.4 Současný stav krajiny

Lesy pokrývají pouze ostrůvkovitě menší část plochy bioregionu, zčásti mají zachovanou přirozenou skladbu s velkým zastoupením dubu a zčásti jsou přeměněny v nonokultury borovice nebo smrku, výjimečně i topolů (*Culek 1996, 61*). V oblasti je

náplavová rovina kolem Tiché, Divoké a spojené Orlice s volnými meandry a zákruty a s množstvím opuštěných koryt (zejména při spojené Orlici). Ojedinele se vyskytují ostrůvky s fragmenty lužních lesů (*Demek – Mackovčín 2006*, 329–330). Bezlesá enkláva je v údolí Divoké Orlice, v současné době jsou zde jen louky a pastviny, případně nevyužívané trávníky (*Culek – Grulich – Laštůvka – Divíšek 2013*, 64).

3 Současný stav poznání osídlení v Doudlebech nad Orlicí

3.1 Stručný přehled osídlení katastru Doudleby nad Orlicí

Počátky archeologického bádání na k. u. Doudleby nad Orlicí spadají do 20. let 20. století. První nálezy jsou spojeny s aktivitami rolníka Černého, který již v prosinci 1922 našel na poli v místní části Mokřiny tři černá místa. Předpokládalo se, že jsou to jámy, nad nimiž stávaly dřevěné chýše, v nichž byla ohniště. Pod ornici v zemi, silně smíšené s popelem, našel v jedné jámě hladké i zdobené střepy (*Dvořák 1938*, 39–40).

Dalším dokladem osídlení Doudleb byly nálezy z let 1924, 1925 a 1932. V době působení tehdejšího ředitele velkostatku Josefa Trefného se při orbě v oblasti nazývané u dvora Fabrova objevily spousty střepů a popele (*Černý 1937*, 5–6).

V roce 1924 kopal na poli Na baště u dvora Fabrova vamberský rolník Josef Černý a Ladislav Domečka, který pracoval jako konzervátor pro kraj Hradec Králové. Nalezli sídelní jámy ukazující na rozsáhlé sídliště. Byly nalezeny střepy zařazené do období kultury platěnické a popel ze sídlištních jam se zvířecími kostmi (*Dvořák 1938*, 39–40).

V roce 1925 byly objeveny sídelní jámy s popelem, střepy a mazanicí Na dlouhých honech (*Dvořák 1938*, 39–40).

V dubnu 1925 bylo na Mokřinách prokopáno 14 jam, kterých je však více. Ve většině byla jenom černá země, smíšená s popelem a uhlíky a bezvýznamné střepy. Jedna z největších jam, o průměru 6 m a hloubce 1,15 m, měla nejvíce střepů. Ty byly svisle rýhované, s dřubkovanými proužky a jeden s uchem. Jeden byl uvnitř tuhovaný, jeden černý a jeden žlutý (*Dvořák 1938*, 39–40).

Sídliště z 5. až 9. stol. po Kristu bylo objeveno v březnu 1925 v panské cihelně doudlebské, sestávající z několika jam. Jedna byla vydlážděna 60 žulovými valouny, v jedné byl nalezen střípek z okraje nádoby a v druhé dva silné střepy z hlíny smíšené s tuhou a několik střepů hrubých (*Dvořák 1938*, 39–40).

Sídliště z doby římské bylo nalezeno na poli v Hříštích poblíž rybníka na západní straně u palouku. Byly zde nalezeny střepy a přesleny (*Dvořák 1938*, 39–40).

V roce 1987 prováděl student Jiří Militký povrchový sběr na poli východně od bývalé panské cihelny a severně od silnice z obce do Vamberka. Nalezl 1 pravěký a několik středověkých střepů (*Militký 1988 – 89, 33*).

V roce 1988 prováděl Jiří Militký další povrchové sběry. SZ od hřbitova v obci, S od silnice Kostelec nad Orlicí – Doudleby nad Orlicí, kde nalezl 3 pravěké střepy lužické kultury a 6 vrcholně středověkých střepů. SV od silnice Kostelec nad Orlicí – Doudleby nad Orlicí nalezl 3 atypické, snad pravěké střepy. SZ od hřbitova nalezl 1 pravěký střep. Na západě obce u terénní hrany nad údolím Divoké Orlice, J od silnice do Kostelce nad Orlicí nalezl 2 zlomky keramiky. Jeden zařazen do lužické kultury, druhý do vrcholného středověku. Na poli Z od bývalé panské cihelny, na S okraji obce byly při terénním průzkumu nalezeny střepy. Naleziště bylo objeveno v srpnu 1987, tehdy byly získány střepy lužické, slezskoplatěnické a středověké. S od hřbitova v obci, na okraji návrší bylo nalezeno 27 střepů (z toho 2 okraje) z období lužické kultury. Na poli nad terénní hranou nad údolím Divoké Orlice, Z od statku Fábrov bylo při průzkumu východně hluboké vodoteče nalezeno 155 pravěkých střepů, 56 střepů středověkých (především 15. století) a 7 kusů tuhovaného materiálu. Pravěké střepy byly zařazeny do kultury lužické, období HaD až LtA (*Militký 1988 – 89, 33–34*).

3.2 Archeologický výzkum polohy na zámku v roce 2012

V období 19. 7. až 26. 11. 2012 byl prováděn záchranný archeologický výzkum na stavbě – rekonstrukce a stavební úpravy hospodářského objektu – konírny – na zámku v Doudlebech nad Orlicí pod vedením PhDr. Martiny Bekové (*Beková 2012*). Strojní odkopávky byly prováděny za přítomnosti archeologa a podle jeho pokynů.

V interiéru konírny byly nalezeny vrstvy nasedající přímo na sprašové podloží. Tyto byly recentní až subrecentní. V exteriéru při západní straně objektu byla nejdříve provedena skrývka hlinitých vrstev. Tyto vrstvy byly používány jako smetiště. Byl zde proveden detektorový průzkum, který byl neúspěšný kvůli velké kontaminaci recentními kovy.

V pásu při západní straně objektu byla doložena zástavba nadzemními křivými objekty. Jednalo se o pás o rozměrech cca. 50 x 15 m, což je 750 m². Prozkoumáno bylo 116 objektů s poměrně hojnými nálezy zlomků keramiky a mazanice. Z nich 15 objektů obsahovalo laténský keramický materiál. Mimoto zde byly zjištěny též pozůstatky osídlení z 8. až 9. století. Jiné nálezy dokládají aktivity související s výstavbou konírny v období pozdního 15. až 17. století a také využíváním prostoru na přelomu 17. / 18. století (*Beková 2012*).

4 Metodika zpracování a kritika pramenů

4.1 Kritika pramenů

Ze situace na lokalitě vyplynula určitá omezení, která ovlivnila možnosti poznání a vyhodnocení celého zkoumaného areálu.

Jedním z limitujících faktorů byl nevelký rozsah zkoumané plochy. Jednalo se o záchranný archeologický výzkum, který vyvolala rekonstrukce a stavební úpravy hospodářského objektu – konírny – na zámku v Doudlebech nad Orlicí. V úzkém pásu vně objektu došlo k odkopání zeminy a úpravě terénu za účelem odstranění vysoké vlhkosti zdiva, jehož důvodem byla porušená vodovodní přípojka. Výzkum tedy neprobíhal v celé ploše sídlištního areálu, ale jen na této omezené části.

V pásu při západní straně konírny byla strojně provedena skrývka hlinitých vrstev, které byly bohužel silně porušeny, protože část zkoumané plochy byla využívána jako smetiště. Na ploše byl proveden pokus o detektorový průzkum. Ten však byl neúspěšný z důvodu velké kontaminace recentními kovy.

Dalším problémem se ukázalo to, že většina objektů byly kúlové jámy, které z velké části obsahovaly jen malé množství laténské keramiky, přičemž většina materiálu byla v podobě fragmentů. Interpretace je problematická i vzhledem k jejich superpozici s mladšími nálezy jiných kultur.

Část situací byla narušena novověkou stavbou nebo samotnou rekonstrukcí a stavebními úpravami konírny. Proto situace nebyly prozkoumány v úplnosti. Je však jasné, že sídliště zasahovalo i mimo tuto zkoumanou plochu. Největší objekty obsahující laténskou složku se nacházely na východní hranici zkoumané plochy (objekt 116, 19-20), další pak jihozápadní části lokality (objekt 31, 35, 38, 41, 45, 56, 109, 75, 78, 86) a v severní části objekt 7-6 (**Tab. 1**).

Soubor nalezené laténské keramiky je svým rozsahem malý. Celkem bylo hodnoceno 157 kusů střepů s odhadem minimálního počtu jedinců 64 a maximálně 72 kusů jedinců. Vzhledem k malému množství keramického materiálu není lokalita hodnocena po jednotlivých objektech, ale sídliště je hodnoceno jako celek. Výsledky proto mají pouze rámcový charakter.

Všechny výše uvedené faktory mohou negativně ovlivnit výsledek hodnocení celé lokality.

4.2 Metodika zpracování

Při vyhodnocování laténské keramiky z Doudleb nad Orlicí poloha u zámku byl zařazen i soubor zahrnující fragmenty z cihelny kvůli možnému vztahu s polohou u zámku a faktu, že lokality jsou v těsné blízkosti. Při vyhodnocování byl použit deskripční systém T. Mangela (*Mangel 2011*), vycházejícího ze systému N. Venclové (*Venclová 1998*, 82–93), navrženého pro popis keramiky ze Mšeckých Žehrovic a ze systému A. Danielisové (*Danielisová 2008*, P2), aplikovaného na zpracování keramiky z oppida České Lhotice. Uvedený systém byl upraven pro materiál z Doudleb nad Orlicí.

Pro analýzu archeologického materiálu je zhotoven databázový katalog v programu EXCEL ve formě tabulky, kde bylo použito níže uvedené kódové označení. V rámci tabulky jsou popisované objekty zapsány v řádcích, ve sloupcích jsou pak uvedeny sledované znaky. K vyhodnocení sledovaných znaků byly použity alfanumerické kódy uvedené níže. Katalog je na CD, který je součástí této práce.

Při vyhodnocování informací z databázového katalogu byly sledovány vybrané vlastnosti (technologické, tvarové, materiálové, typové, výzdobné), které byly kvantifikovány a byla hledána analogie a srovnání se soubory z jiných lokalit. Toto srovnání však bylo omezeno výše uvedenými limity souboru (**kapitola 4.1**).

Práce zahrnuje také obrazové tabulky archeologických objektů a archeologických nálezů ze zkoumaného souboru a jsou zde zmíněny i starší nálezy.

Pro časové zařazení byl zvolen systém relativní chronologie vypracované pro střední Evropu opírající se o soubory předmětů jednorázově uložených do hrobů, popř. o nálezy mincí v hrobovém kontextu. V zásadě se jedná o třídění P. Reineckeho (*1902*), resp. o jeho stupně LT B, C a D. Tyto byly postupně dále rozděleny na podstupně LT B1, B2, C1, C2, D1 (*Venclová 2008a*, 21–22).

4.2.1 Deskripční systém

Deskripční systém byl vytvořený k popisu morfologických vlastností zjistitelných především vizuálně (bez použití výbrusů, mikroskopu, analýz apod.). Níže je uveden komentář k jednotlivým deskriptorům použitým v rámci zpracování keramiky souboru z Doudleb nad Orlicí, které jsou použity v tomto textu a v tabulce na CD, který je součástí této práce.

K. Ú.: katastrální příslušnost místa nálezu.

Okr.: okresní příslušnost místa nálezů.

Lok.: bližší lokalizace naleziště (parc. č., název trati, pomístní označení aj.)

Datum: datum nabytí artefaktu.

Typ akce: způsob nabytí artefaktu. Rozlišeny jsou tři základní kategorie primárního nabytí předmětu, tj. artefakty z lokalit hloubkově **narušených** (orbou, stavbou, těžbou aj.) bez přímé asistence odborníka nebo získané prostřednictvím starších výzkumných aktivit v rámci narušených lokalit před rokem 1959, artefakty z lokalit detekovaných prostřednictvím povrchových **sběrů** po roce 1959 a předměty z lokalit podrobených archeologickému **výzkumu** (záchrannému, předstihovému, systematickému) po roce 1959. Případné další informace o sekundárních pohybech artefaktů jsou uváděny za středníkem.

Obj.: číslo archeologického objektu. Jednotlivá čísla vychází ze stávajícího číslování v rámci jednotlivých výzkumných akcí.

Index komplexity: index určující „úplnost“ souboru z hlediska metodických transformací. Artefakty s indexem 0 pochází ze souborů zatížených intencionálním metodickým výběrem. Předměty s indexem 1 náleží ke komplexně hodnoceným souborům.

Část obj.: bližší lokalizace místa uložení artefaktu v rámci objektu.

Hloubka/kontext: identifikace hloubky/kontextu s místem nálezů artefaktu. Způsob popisu (určení konkrétní hloubky, čísla vrstev aj.) vychází ze stávajícího číslování v rámci jednotlivých výzkumných akcí.

Aktivita: klasifikace komponent podle identifikovaných či důvodně předpokládaných aktivit (rezidenční – **SID**, funerální – **POH**, výrobní – **VYR**, kultovní – **KULT**, nález mimo kontext – **OJE**, sekundární poloha – **SEC** aj.).

Př. č. / inv. č. / n. č.: číslo artefaktu v rámci sbírkové evidence (přirůstkové, inventární, nálezové číslo).

Poř. č.: pořadové číslo artefaktu v rámci databáze.

Počet ks: počet keramických fragmentů shodných kvalit zapsaných v jednom řádku.

MAXNI: počet odlišitelných keramických jedinců shodných kvalit v rámci jednoho nálezového souboru. Kritériem pro stanovení MAXNI je slepitelnost (respektive neslepitelnost) nalezených keramických zlomků.

MNI: Minimální počet jedinců stanovený na základě shody kvalit neslepitelných keramických zlomků. V každém jednom řádku databáze může nabývat pouze hodnoty 1.

Hmotnost: hmotnost fragmentu či skupiny fragmentů uváděná v g.

Síla max. / min. / prům.: maximální, minimální a průměrná síla stěny keramického jedince či fragmentu v mm. Měřena je výhradně síla stěny, nikoli okraje nebo dna.

Část nádoby: část nádoby, z níž pochází popisovaný fragment (**okraj, tělo, dno** a jejich **kombinace**).

Technika: technika formování keramického jedince (**na kruhu, kombinovaná/dotáčení, v ruce**).

Technologické stopy: prezence stop souvisejících s technologií výroby (stopy **trakčních (papilárních) linií**, jejich směr a pravidelnost; stopy užití **šablony**; stopy užití **nástroje** – špachtle?).

Materiálové třída: kategorie reflektující dominantní typ inkluze.

Materiál: typ materiálu byl hodnocen na základě sledování **typu** inkluze, **hrubosti** frakce, jejího **podílu** a **pravidelnosti** zastoupení v keramické hmotě a její **vytřídněnosti**.

Třída výpalu: odráží celkový charakter výpalu na základě vyhodnocení keramického profilu.

Výpal: charakter výpalu byl sledován na profilu střepu v pěti vrstvách, a to v následujícím pořadí: vnitřní povrch – podpovrchová vrstva – jádro – podpovrchová vrstva – vnější povrch. Ve všech vrstvách byl rozlišován výpal **oxidační, redukční, slabě redukční a oxidačně redukční**. V rámci kategorie výpalu bylo konvenčně hodnoceno i **přepálení** (bílý až šedý, vysoce porézní střep) keramických zlomků, a to z toho důvodu, že se jedná o pyrotechnický zásah, který neintencionálně mění charakter střepu, a může tak stírat viditelné znaky předchozího výpalu.

Povrch / vnitřní povrch: typ intencionálně dosažené úpravy vnějšího a vnitřního povrchu nádoby a jeho umístění. V základním členění byly rozlišeny různé varianty povrchů **leštěných, hlazených, drsněných, zrnitých, rýhovaných, s přetahy a s lineární texturou**. Zvláštní kategorii tvoří povrchy **neupravené**, které až na případnou přítomnost technologických stop nevykazují stopy intencionální úpravy. Umístění povrchu na těle nádoby je rozlišeno číselně, za kódem typu povrchu.

Jiná úprava povrchu: úpravy související s nanášením povrchové vrstvy jiného charakteru, než je materiál samotného střepu (**tuhování, engoba**).

Průměr ústí/podstavy: průměr ústí/dna měřený v mm. Měřeno pouze u fragmentů, které dovolují rekonstrukci okrajové partie či podstavy nádoby.

Výška: výška keramického jedince v mm. Měřeno pouze u fragmentů, které dovolují rekonstrukci celého profilu stěny.

Typ nádoby: typové zařazení jedince. V případech, které vzhledem k zachování nedostačujícího fragmentu připouštějí přiřazení k většímu počtu keramických typů, není toto kritérium hodnoceno.

Výzdoba: klasifikace výzdobných prvků či jejich kombinací užitých na těle jednoho jedince. Sledováno je též umístění výzdoby na těle nádoby. V případě výskytu více nezávislých prvků jsou tyto zapsány v samostatných sloupcích, každý zvlášť. Pokud jsou prvky propojeny v motivy a kompozice, jsou zapsány v jednom sloupci a odděleny čárkou. Umístění výzdoby na těle nádoby je rozlišeno číselně, za kódem typu dekoru.

Tech. prvky: klasifikace technických a funkčních prvků (reparační **otvory**, **ucha**, **otisky** osy hrnčířského kruhu, hrnčířské **značky**, **obtáčení** aj.)

Okr. typ: typová klasifikace okraje nádoby. Jako okraj je chápána horní část nádoby do vzdálenosti max. 10 mm od průsečíku osy stěny nádoby a roviny jejího okraje.

Podstava typ: typová klasifikace podstavy nádoby. Jako podstava je chápána spodní část nádoby mezi úrovní kontaktu nádoby s podložkou a nejvyšším bodem dna (tj. vnitřní plochy podstavy).

4.2.2 Deskripční kód

ČÁST NÁDOBY		
okraj	O	okrajová partie včetně hrdla
tělo	T	část nádoby neodpovídající definici okraje a podstavy
podstava	D	spodek nádoby včetně úrovně 5
okraj - tělo	OT	
okraj - tělo - podstava	OTD	
tělo - podstava	TD	

TECHNIKA VÝROBY		
točená na kruhu	TK	jasné stopy pravidelných horizontálních rýžek po celém vnitřním povrchu, tenkostěnná keramika, jemný materiál
kombinovaná	TN	keramika vyrobená se sekundárním užitím kruhu nebo s užitím otočné podložky; hrubá keramika se stopami pravidelných horizontálních rýžek či s pravidelnými stopami po užití šablony
v ruce	TR	absence jakýchkoli zjevných znaků užití kruhu
nezjistitelná	T0	stav zachování neumožňující stanovení výrobního postupu

TECHNOLOGICKÉ STOPY		
stopy papilárních linií paralelní	SPLP (D/H) SPLN (D/H)	svazky trakčních linií vytvořené prstovými tahy souběžné (diagonální / horizontální / vertikální) nesouběžné (diagonální / horizontální / vertikální)
neparalelní		
stopy tahů nástrojem	STN	nepravidelné vyhlazené plošky
nezjistitelná	T0	

MATERIÁLOVÁ TŘÍDA		
jemná	MTBI	nulový či zanedbatelný podíl příměsi
slídnatý	MTS	dominantní příměs slídy
písčitý	MTP	dominantní příměs písku
slídnato-písčitý	MTPS	vyrovnaný podíl příměsi písku a slídy
grafitový	MTG	dominantní příměs grafitu

MATERIÁL		
TYP INKLUZE		
bez ostřiva slída písek grafit	MBI MIS MIP MIG	

HRUBOST FRAKCE		
jemná	MHJ	max. velikost zrn < 1 mm
hrubá	MHH	max. velikost zrn \geq 1 mm a < 2 mm
velmi hrubá	MHVH	max. podíl zrn \geq 2 mm
PODÍL FRAKCE		
ultra nízký	MPUN	obsah majoritní frakce < 5 %
nízký	MPN	obsah majoritní frakce \geq 5 % a < 10 %
vysoký	MPV	obsah majoritní frakce \geq 10 % a < 20 %
ultra vysoký	MPUV	obsah majoritní frakce \geq 20 %
PRAVIDELNOST ZASTOUPENÍ FRAKCE		
pravidelné	MR1	zrna jsou v keramické hmotě rozmístěna pravidelně
nepravidelné	MR0	zrna se shlukují v nepravidelných oddělených koncentracích nebo je jejich výskyt naprosto ojedinělý
SELEKCE		
tříděný	MS1	inkluze je dobře vytríděna, keramická hmota neobsahuje hrubší zrna než je hrubost majoritní frakce
netříděný	MS0	keramické těsto obsahuje minoritní podíl frakce, která je hrubší než majoritní frakce

TŘÍDA VÝPALU		
redukční	FR	celý profil černý či šedý
slabě redukční	FOR	celý profil světle hnědý
nehomogenní	FN	hrubá písčitá
keramika přepálená kombinovaný homogenní	PBP KH	střep pórovitý, rozpraskaný profil zvrstvený, jednotlivé vrstvy homogenní
symetrický	KHS	barevnost vrstev výpalu je směrem od jádra k povrchům zrcadlově shodná
asymetrický	KHA	barevnost vrstev výpalu není směrem od jádra k povrchům zrcadlově shodná

VÝPAL		
oxidační	o	červená až světle hnědá
redukční	č	černá, tmavě šedá
slabě redukční	š	světle šedá
silně přepálený	BP	střep silně pórovitý, rozpraskaný, barva šedá až oranžová; při poklepu zvonivý

POVRCH / VNITŘNÍ POVRCH		
leštěný	PL	povrch vykazující lesk, jsou patrné fasetky po leštění
hlazený	PH	povrch intencionálně vyhlazený, bez lesku
neupravený	PN	povrch beze stop intencionální úpravy (nerovnosti, trakční stopy papilárních linií aj.)
drsněný jemně	PD PDJ	velmi jemně (smirkově) zdrsňený povrch, matný vzhled
mramorovitě struhadlovitě	PDM PDS	nepravidelný povlak hlíny povrch nese stopy intencionálně vytržených a tažených inkluzí
hrubě	PDSH	stopy drsnění výrazně převažují nad plochou drsněním nedotčenou
zrnitý	PZ	písčité inkluze se na povrchu rýsují pod povlakem jemné hlíny
rýhovaný	PR	nepravidelné různosměrné rýhování
s přetahy	PP	slámování, přetahy špachtlí
nezjistitelná	P0	

TYP NÁDOBY		
<i>Vysvětlivky: a: rozdíl mezi poloměrem okraje a poloměrem nejužší části hrdla nádoby úhel α: úhel mezi přímkami spojující max. výduť nádoby: 1) vertikálně s rovinou ústí nádoby, 2) s bodem dotyku okraje s horizontální rovinou ústí</i>		
Zásobnice s odsazeným hrdlem s odsazeným hrdlem	NZ NZO	Nádoba velkých rozměrů; $v \geq \text{max. } \emptyset \text{ ústí}$; $\emptyset \text{ ústí} > 260 \text{ mm}$; síla stěny $\geq 15 \text{ mm}$ do linie stěny lze vepsat dva oblouky, vnější linie stěny zalomena
hrnec nečleněný silně klenuté stěny s odsazeným hrdlem slabě prohnuté hrdlo	NH NHN NHN2 NHHO NHHO1	$v \geq \emptyset \text{ ústí}$; $\emptyset \text{ ústí} \leq 260 \text{ mm}$ do linie stěny lze vepsat jeden oblouk úhel $\alpha \geq 20^\circ$ do linie stěny lze vepsat dva oblouky, vnější linie stěny zalomena $a < 5 \text{ mm}$
miska nečleněná prostá kónická nečleněná se zataženým okrajem silně klenutá	NM NMN NMN1 NMZ NMZ2	$v < \emptyset \text{ ústí}$ do linie stěn lze vepsat přímku stěna je v horní 1/4 plynule zahnutá směrem dovnitř úhel $\alpha \geq 20^\circ$, max. výduť leží 10 mm nebo více pod okrajem
nedefinováno	NED	

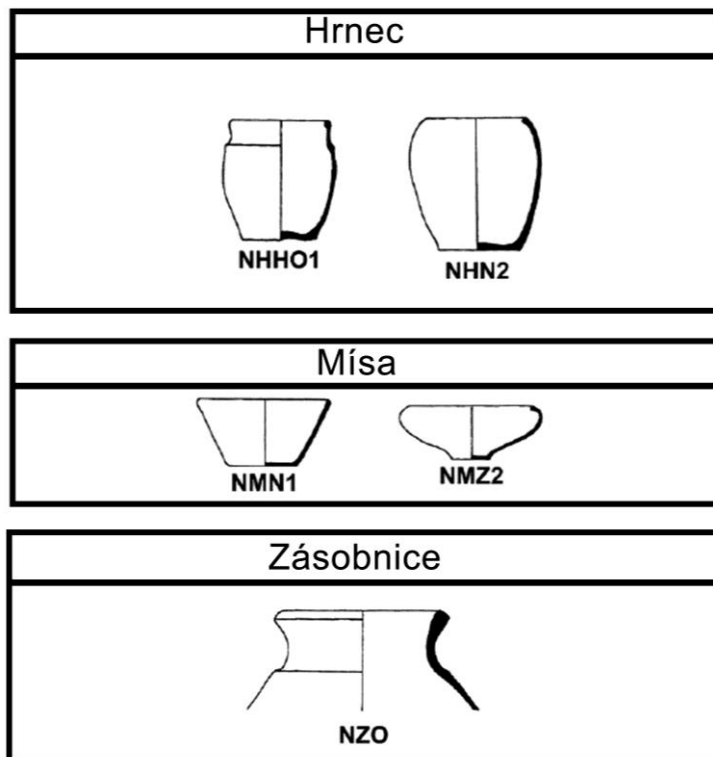
TECHNICKÉ PRVKY		
otvory jeden		
	TOJ	
stopy po odříznutí z podložky	TSO	

VÝZDOBA		
smolný nátěr	VSM	
vhlazovaná pás horizontální více	VV	mělké linie a pásy hl ≤ 0,5 mm nevykazující lesk
		š > 5mm
rytá svazky rýh vertikální vlnovka horizontální více	VR	š ≤ 2 mm, hl > 0,5 mm
	VVPHV	
	VRSVR	
nezdobená	VRVHV NEZ	

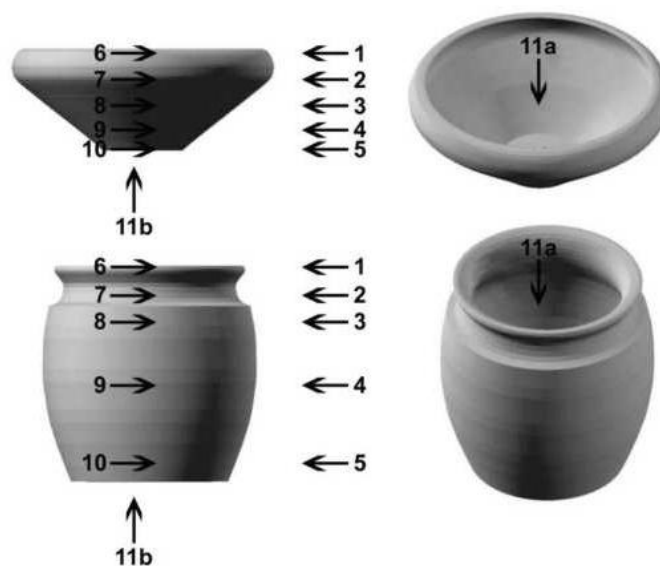
OKRAJE		
seříznutý šikmo ven	OS	okraj ostře seříznut do roviny
	OSV	rovina seříznutí vůči rovině okraje nádoby orientována vně
zašpičatělý dovnitř	OZ	vytažený, k vrcholu se plynule ztenčuje
	OZD	úhel $\alpha > 0^\circ$, 0 ústí < 0 max. výduti
stlačený ven rovně	OM	okraj rozšířený stlačením, hrana okraje zploštělá
	OMV	okrajová ploška orientována ven
	OMR	okrajová ploška orientována shodně s rovinou ústí
zesílený	OT	okrajová partie výrazně silnější než hrdlo
vně trojúhelníkovitě	OTVT	v zesílení ≥ š zesílení, těžiště okr. V jeho spodní části, trojúhelníkový profil

římsovitý rovný zešikmený ven	ORI	okraj zesílen prstencem tvořeným samostatným válečkem
	ORIR	zploštělý tvar s převahou horizontálního rozměru
	ORIRV	okrajová ploška orientována ven










PODSTAVA		
rovná prostá konkávní		
	DR	s rovným nebo konvexním vnitřkem
	DK	podstava nebo její střed vklenuty dovnitř



Umístění výzdoby a úpravy povrchu



obr. 8: Deskripční systém laténské keramiky z horního Polabí. Tvary nádob a deskripce umístění výzdoby či povrchové úpravy. Podle Mangela 2011, obr. 6 upraveno.

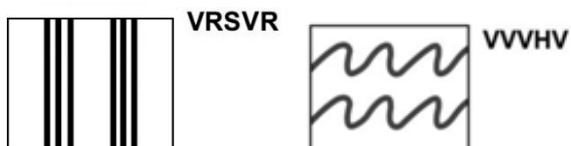
Seřiznuté										
OSV	1									
Zašpičatělé										
OZD	3									
Stlačené										
OMV	7									
OMR	4									
OMD	4									
Zesílené										
OTVT	2									
Římsovité										
ORIRV	3									
DR	1									
DK	1									

obr. 9: Deskripční systém laténské keramiky v Doudlebech nad Orlicí. Okraje a podstavy. Podle Mangela 2011, obr. 7, 8, 9,10, 11; upraveno.

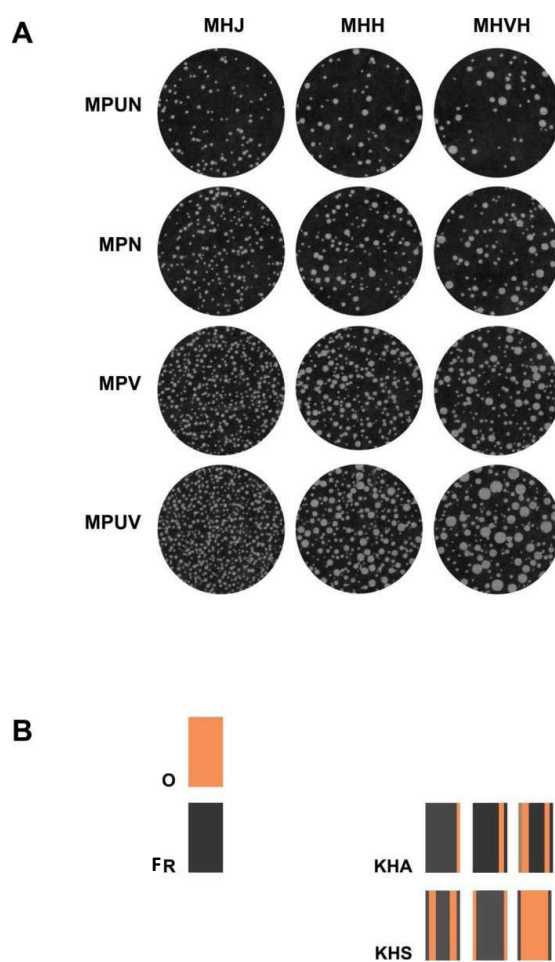
Vhlazovaná



Rytá



obr. 10: Deskripční systém laténské keramiky v Doudlebech nad Orlicí. Výzdoba. Podle Mangela 2011, obr. 12, upraveno.



obr. 11: Deskripční systém laténské keramiky z horního Polabí. A - podíl a hrubost frakce; B - třídy výpalu. Podle Mangela 2011, obr. 15, upraveno.

5 Popis archeologických situací

5.1 Výzkum lokality Na Zámku z roku 2012

V rámci výzkumu v poloze Na Zámku při západní stěně konírny bylo objeveno celkem 116 objektů různého charakteru, z nichž 15 objektů obsahuje laténský keramický materiál. Bylo sledováno 157 střepů, přičemž byl odhad minimálního počtu jedinců 64 a maximálně 72 kusů jedinců (objekt 6–7/2012; 19, 20, 20A/2012; 30/2012; 31/2012; 35/2012; 38/2012; 41/2012; 45/2012; 56/2012; 75/2012; 78/2012; 86/2012; 102/2012; 109, 109A/2012; 116/2012).¹

Podloží zkoumaných objektů se skládalo z vrstvy č. 00191 (sytě tmavohnědá, velmi ulehlá, drobné kousky mazanice, keramika, uhlíky, vrstvy č. 1a (hnědá hlinitá, velmi sypká s kameny a úlomky cihlovky, vrstvy č. 11 (hnědošedá hlinitá), vrstvy č. 12 (světlesedohnědá hlinitá), vrstvy č. 13 (sytě černá, kousky mazanice), vrstvy č. 00131 (světlesedohnědá hlinitá), vrstvy č. 00071 (světle hnědá hlinitá ulehlá) a vrstvy č. 00072 (hnědočerná sypká, pozdější zásah, promíšený obsah)² (Beková 2012).

5.2 Starší nálezy z okolí

Ve 20. – 30. letech 20. století byly v místě tzv. „panské cihelny“ získány laténské střepy, které byly uloženy ve sbírce Muzea Vamberk. Jednalo se o nálezy ze sběru p. Černého. Většina plochy, o které bychom se mohli domnívat, že se jednalo o laténské sídliště, byla vytěžena, a proto není možné potvrdit tuto myšlenku (Militký 1990, 24, 65). Bylo zdokumentováno 23 střepů s minimálního počtu 8 jedinců. V současnosti jsou tyto nálezy uloženy v depozitáři Muzea a galerie Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou.

Objekt 6–7

Interpretace: Rozsáhlejší mělká deprese (spojeny původně zvláště dokumentované 2 objekty).

Popis: Jáma oválného tvaru se středovou jamkou. Obvodový průměr jámy cca. 240 cm mísovitého tvaru s rovným dnem, hloubka cca. 30 cm. Ve středu jamka s kolmými stěnami s rovným dnem o průměru cca. 40 cm a hloubce cca. 40 cm (**Tab. 1, 3**).

Výplň: 00071 – světle hnědá hlinitá ulehlá, 00072 – hnědočerná sypká, pozdější zásah, promíšený obsah (**Tab. 2**).

¹ Na celkovém plánu zvýrazněno šedou barvou (**Tab. 1**).

² Legenda výplní archeologických situací (**Tab. 2**).

Nálezy: V objektu byly nalezeny 2 laténské střepy, z minimálního počtu jedinců 2. Dále bylo v objektu objeveno 15 střepů datovaných do 15. století.

Objekt 19, 20, 20A

Interpretace: Objekt ne zcela jasně klasifikovatelný, s určitou pravděpodobností se může jednat o polozemnici, patrně v superpozici s jiným objektem.

Popis: Jeho zbytek se nachází na šikmé hraně předchozího výkopu podél konírny. Původně bylo označeno jako objekty 19 a 20, tak byl i zahájen výzkum – tedy materiál je označen 19 severní polovina a 20 jižní polovina. Posléze bylo jasné, že objekty splývají. Tato část je označena jako 19–20. Kotlovitá jáma nacházející se uprostřed původního objektu 20 byla označena jako 20A. Profil řešící případnou superpozici nebylo možné vytvořit, protože zbytek situace byl velmi mělký. Objekt byl částečně porušený, v jeho delší dochované ose měřil 4,4 m, v nejširší části měřil 1,5 m, hloubka objektu se pohybovala od 30 cm do 50 cm. Kotlovitá jáma 20A měla \varnothing 85 cm a byla hluboká 35 cm (**Tab. 1, 4**).

Výplň: 00191 – sytě tmavohnědá, velmi ulehlá, drobné kousky mazanice, keramika, uhlíky, 00131 – světlešedohnědá hlinitá (**Tab. 2**).

Nálezy: Objekt byl rozdělen na několik částí, v nichž byly popsány nálezy. V části 19–20 spojená část, jižní polovina byly nalezeny 4 kusy střepů z minimálního počtu 4 jedinců. V části 19–20, 20A, spojená část, jižní polovina, svrchní část bylo nalezeno 12 kusů střepů z minimálního počtu 1 jedinec. V části 19, severní polovina bylo nalezeno 18 kusů střepů z minimálního počtu 14 jedinců. V části 20, jižní polovina bylo nalezeno 7 kusů střepů z minimálního počtu 7 jedinců. V části 20A, jižní polovina byly nalezeny 3 kusy střepů z minimálního počtu 3 jedinců (**Tab. 8, 9: 2, 3, 4; 10: 4; 11: 1,3**).

Dále zde byly nalezeny i nelaténské nálezy. V části 19–20 spojená část, jižní polovina to byly 2 střepy datované do středověku, v části 19, severní polovina, celkem 15 střepů, z nichž 12 bylo datováno do 12. / 13. stol. a 3 střepy datované do středověku. V části 20, jižní polovina, byly 2 střepy datované také do středověku. Dalšími nálezy byla mazanice. V části 19–20 spojená část (jižní polovina) bylo 85 kusů omleté mazanice, 57 kusů mazanice s vyhlazenou vnější plochou, 48 kusů mazanice s otisky prutů, 1 kámen, 1 kámen – slídnatá surovina. V části 19 (severní polovina) bylo 11 kusů mazanice s vyhlazenou vnější plochou, 5 kusů mazanice s otisky prutů, 8 kusů mazanice omleté. V části 20 (jižní polovina) byly 2 kusy mazanice s vyhlazenou vnější plochou, 13 kusů mazanice omleté, 9 kusů mazanice s otisky prutů. V části 20A (dno) bylo 32 kusů mazanice s otisky prutů, 12 kusů mazanice s vyhlazenou vnější plochou, 25 kusů mazanice omleté, 1 mazanice s otiskem fošny. V části

20A (svrchní část) bylo 37 kusů mazanice omleté, 24 kusů mazanice s vyhlazenou vnější plochou, 50 kusů mazanice s otisky prutů.

Objekt 30

Interpretace: Nádobu přímo vsazená do země.

Popis: Nádobu přímo vsazená do země – spodní část, vybíráno v bloku. Průměr nádoby 30 cm, hloubka ke dnu 6 cm (**Tab. 1, 6**).

Nálezy: 56 kusů střepů z minimálního počtu 1 jedinec (**Tab. 8, 10: 3**). Dále zde bylo nalezeno 5 kusů omleté mazanice.

Objekt 31

Interpretace: Kúlová jáma.

Popis: Půdorys kruhový o \varnothing 35 cm. Stěny se svažovaly na jedné straně strměji jak na druhé dolů k téměř rovnému dnu do hloubky 30 cm (**Tab. 1, 5**).

Výplň: 13 – sytě černá s kousky mazanice (**Tab. 2**).

Nálezy: Jáma obsahovala 2 latéské střepy z minimálního počtu 2 jedinců. Dále zde byly nalezeny 4 střepy z období hradištního. V objektu byl objeven malý kousek kosti a uhlíku.

Objekt 35

Interpretace: Kúlová jáma.

Popis: Půdorys oválný o \varnothing 36 cm. Tvar byl mísovitý s rovným dnem do hloubky 13 cm (**Tab. 1, 5**).

Výplň: 11 – hnědošedá hlinitá (**Tab. 2**).

Nálezy: V západní polovině objektu byl objeven 1 latéský střep z minimálního počtu 1 jedince. Dále byly v objektu objevené 3 malé zlomky omleté mazanice a 2 kousky slídnaté suroviny.

Objekt 38

Interpretace: Kúlová jáma.

Popis: Půdorys je kruhový o \varnothing 40 cm. Stěny tvořily mísu do hloubky 12 cm, na jedné straně s mírnějším sklonem stěny (**Tab. 1, 5**).

Výplň: 11 – hnědošedá hlinitá (**Tab. 2**).

Nálezy: V západní polovině objektu byl nalezen 1 laténský střep z minimálního počtu 1 jedince.

Objekt 41

Interpretace: Kúlová jáma.

Popis: Půdorys oválný o \varnothing 32 cm. Stěny se svažovaly téměř kolmo k rovnému dnu do hloubky 33 cm (**Tab. 1, 5**).

Výplň: 11 – hnědošedá hlinitá (**Tab. 2**).

Nálezy: V západní a východní polovině objektu byly nalezeny 3 laténské střepy z minimálního počtu 3 jedinců.

Objekt 45

Interpretace: Podlouhlá jáma s plochým dnem.

Popis: Jáma měla tvar plytké mísy, na jedné straně s mírným náběhem, s plochým dnem, hloubkou 18 cm o maximální délce 184 cm (**Tab. 1, 5**).

Výplň: 13 – sytě černá, kousky mazanice (**Tab. 2**).

Nálezy: V jámě byly nalezeny 3 laténské střepy z minimálního počtu 3 jedinců. Dále zde bylo nalezeno 30 střepů datovaných do doby hradištní (10. / 11. stol.). Ve východní a západní polovině bylo nalezeno 17 kamenů ze slídnaté suroviny. Dalším nálezem bylo 6 blíže neurčených zvířecích kostí, patrně prase? Dále se zde našel malý zlomek mazanice.

Objekt 56

Interpretace: Kúlová jáma.

Popis: Půdorys pravidelný, oválný o \varnothing 45 cm. Jáma měla mísovitý profil s hloubkou 14 cm (**Tab. 1, 5**).

Výplň: 11 – hnědošedá hlinitá (**Tab. 2**).

Nálezy: Ve východní části objektu byly nalezeny 3 laténské střepy z minimálního počtu 3 jedinců.

Objekt 75

Interpretace: Kúlová jáma.

Popis: Půdorys oválný o \varnothing 46 cm. Stěny byly téměř kolmé, které se svažovaly k rovnému dnu do hloubky 46 cm (**Tab. 1, 5**).

Výplň: 1 – hnědá hlinitá, velmi sypká s kameny, jinak bez nálezů (**Tab. 2**).

Nálezy: V kúlové jámě byl nalezen 1 laténský střep z minimálního počtu 1 jedince. Jáma obsahovala 4 kusy mazanice, které byly přepálené a 2 kousky mazanice omleté.

Objekt 78

Interpretace: Kúlová jáma

Popis: Půdorys oválný kruhový o \varnothing 46 cm. Profil jámy byl mísovitý se svažujícími se stěnami směrem k rovnému dnu do hloubky 11 cm (**Tab. 1, 5**).

Výplň: 2 – hnědá mazlavá s kousky opuky a keramikou (**Tab. 2**).

Nálezy: V kúlové jámě byl objeven 1 laténský střep z minimálního počtu 1 jedince. V západní části kúlové jámy byl nalezen 1 střep datovaný do období popelnicových polí a 1 kus datovaný do středověku. Byly zde objeveny 4 kusy mazanice s otisky fošny a 2 kusy mazanice s otisky prutů a 6 kusů mazanice omleté.

Objekt 86

Interpretace: Kúlová jáma.

Popis: Jáma s náznakem čtvercového půdorysu s polokruhovým průřezem bez zarovnání dna. Průměr jámy byl 38 cm, hloubka 30 cm. Uprostřed jámy byl velký kámen (**Tab. 1, 5**).

Výplň: 11 – hnědošedá hlinitá (**Tab. 2**).

Nálezy: V západní polovině kúlové jámy byl nalezen 1 laténský střep z minimálního počtu 1 jedince. V objektu byly nalezeny 2 drobnější atypické zlomky intruze (středověk). Dalším nálezem byly 2 drobné kousky omleté mazanice, větší a malý slídnatý kámen. Ve východní polovině kúlové jámy bylo 6 kusů mazanice omleté, 8 kusů mazanice s vyhlazenou vnější plochou a 5 kusů mazanice s otisky prutů.

Objekt 102

Interpretace: Kúlová jáma.

Popis: Půdorys oválný o \varnothing 40 cm. Tvar jámy byl mísovitý s rovným dnem do hloubky 11 cm (**Tab. 1, 5**).

Výplň: 2 – hnědá mazlavá s kousky opuky a keramikou (**Tab. 2**).

Nálezy: Kúlová jamka obsahovala 6 laténských střepů z minimálního počtu 3 jedinců. (**Tab. 8, 9: 1**).

Objekt 109, 109A

Interpretace: Jáma s dvěma vsazenými nádobami.

Popis: Oválná jáma o rozměru 80 x 100 cm. Jáma měla ploché dno. Na okraji se nacházela kulová jáma (109A) o \varnothing 32 cm a hloubce 19 cm (**Tab. 1, 7**).

Výplň: 11 – hnědošedá hlinitá (**Tab. 2**).

Nálezy: V objektu byly nalezeny 2 mísy vsazené do dna jámy dochované prakticky celé jen s lehce poškozeným okrajem (**obr. 24**). V nádobách bylo malé množství uhlíků (5,3 g). Dále byly v západní polovině objektu 3 laténské střepy z minimálního počtu 3 jedinců. (**Tab. 8, 10: 1, 2**). Dalším nálezem byl atypický střední zlomek s hladkým povrchem datovaný do doby popelnicových polí a drobný bronzový slítek. Celkem se našlo 49 kusů mazanice. 35 kusů omleté mazanice, 5 kusů s otisky fošny, 5 kusů s otisky kuláče, 1 s otisky prutů a 3 s vyhlazenou vnější plochou.

Objekt 116

Interpretace: Jáma.

Popis: Větší zhruba okrouhlá jáma s výstupkem, ploché dno, částečně nepřístupná kvůli stromu. Značná část chybí z důvodu nehlášeného výkopu podél konírny (**Tab. 1, 3**).

Výplň: 1a – hnědá hlinitá, velmi sypká s kameny a úlomky cihlovky (**Tab. 2**).

Nálezy: V západní polovině větší jámy byly objeveny 3 laténské střepy z minimálního počtu 3 jedinců. Ve východní polovině objektu byly nalezeny 3 laténské střepy z minimálního počtu 3 jedinců (**Tab. 8, 11: 2**). Dále bylo v jámě nalezeno 21 drobných zlomků kamenů, 3 kousky omleté mazanice a 29 střepů z 10. stol. nalezených v západní polovině větší jámy.

Sběr na hromadě

Byl nalezen 1 laténský střep z minimálního počtu 1 jedince a 1 jedinec datovaný do přelomu 12. a 13. století.

Cihelna

Bylo nalezeno 23 laténských střepů z 8 jedinců (**Tab. 8, 11: 4, 5, 6, 7, 8**).

6 Analýza

6.1 Analýza archeologického materiálu

V rámci souboru keramiky bylo hodnoceno celkem 157 zlomků či celých nádob o celkové hmotnosti 5,3 kg. Odhad minimálního počtu jedinců je 64, maximální počet byl stanoven na 72 kusů jedinců. Soubor obsahoval 767 kusů mazanice, ve většině případů omleté. Vzhledem k velikosti souboru bylo zvoleno hodnocení celého souboru a ne po jednotlivých objektech.

Při vyhodnocování bylo pracováno s minimálním počtem 64 jedinců. Soubor můžeme považovat díky této hodnotě za malý, nicméně 64 jedinců určitou vypovídající hodnotu má, proto se zaměříme na kvalitativní hodnocení, ale i na jistou kvantifikaci, ke které je nutno přistupovat vzhledem k velikosti souboru s jistou obezřetností.

6.1.1 Keramika

6.1.1.1 Technika formování

Keramika z Doudleb nad Orlicí byla vyrobena převážně v ruce (TR). Jednalo se o 55 kusů jedinců, což je 85,9 % z celkového keramického materiálu. Postrádala jakékoliv zjevné znaky užití kruhu. 6,3 % tvořila keramika, která vykazovala znaky výroby se sekundárním využitím kruhu nebo otočné podložky (TN). Jen 3,1 % tvořila keramika vykazující znaky použití kruhu (TK). U zbylých 4,7 % nebylo možno identifikovat techniku výroby (T0) z důvodu špatného stavu zachování střepů (**obr. 12**).

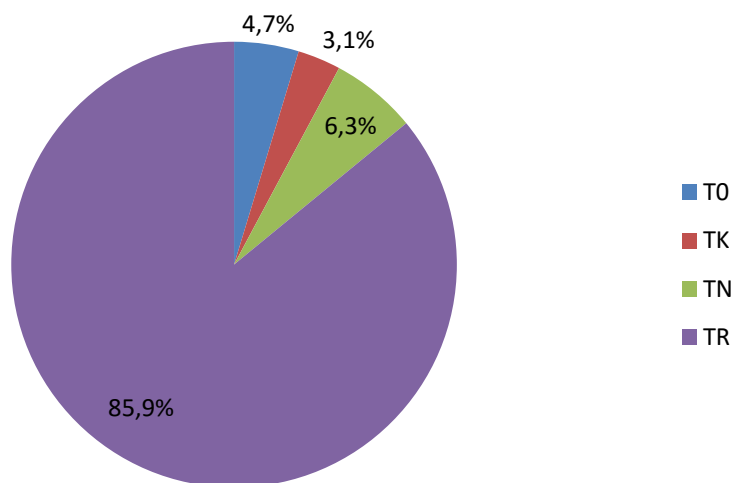
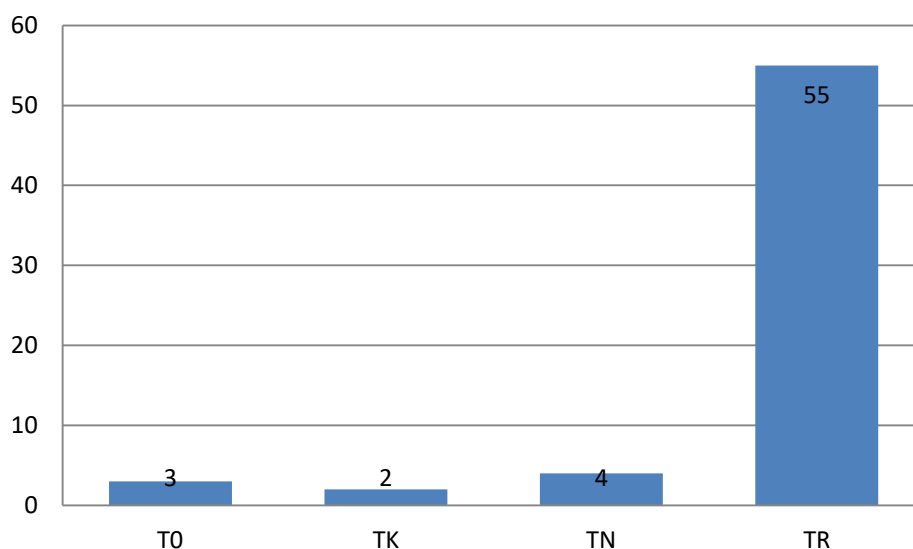
Tato situace je podobná jako ve velikostně obdobném souboru z laténského sídliště v Pohřebačce, kde byla většina fragmentů také zařazena do skupiny s výrobou v ruce nebo nebylo možno techniku určit. Procento fragmentů zhotovených na kruhu bylo však vyšší než v souboru z Doudleb nad Orlicí (*Kašpárek – Mangel 2012, 29*).

Situace ve srovnání s Českými Lhoticemi je již rozdílná. Zde je keramika vyrobena v ruce zastoupena nižším procentem (72 %), výrazný rozdíl je u keramiky točené na kruhu, kde v Českých Lhoticích bylo 23 % keramiky vyrobeno touto technikou (*Danielisová 2010, 73–74*). Tyto rozdíly mohou vyplývat zejména z rozdílnosti velikostí sledovaných souborů.

Ve srovnání se souborem z horního Polabí je situace podobná u keramiky zhotovené v ruce, kde také převažuje tato technika výroby (*Mangel 2011, 104*). Výrazně nižší procenta

ve srovnání s horním Polabím má soubor z Doudleb nad Orlicí jak v technice točení na kruhu, tak v technice kombinované.

Srovnatelné hodnoty můžeme pozorovat jen u souboru z Pohřebačky, který je velikostně obdobný. U ostatních souborů je výsledek získaný z výrazně vyššího počtu jedinců, což má vyšší vypovídací hodnotu.



obr. 12: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Zastoupení techniky výroby.

6.1.1.2 Materiálová třída

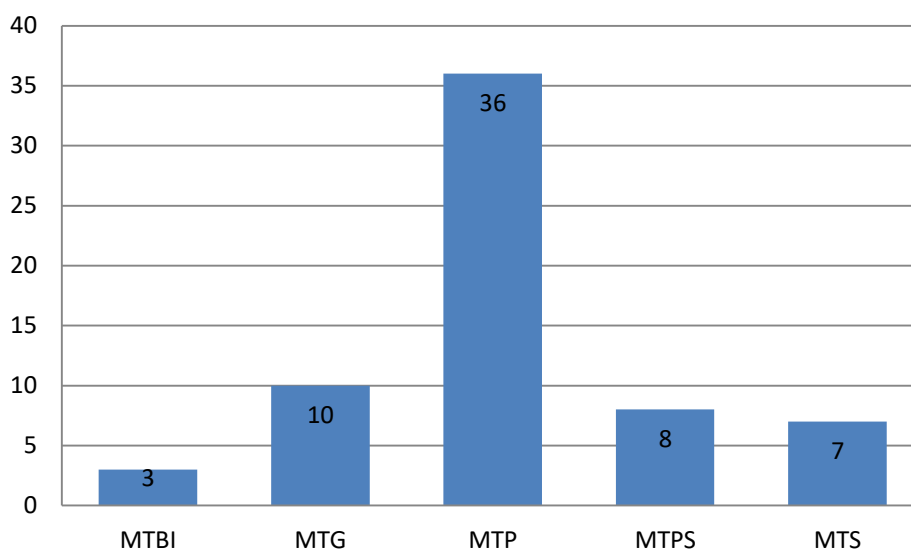
Keramika z Doudleb nad Orlicí byla rozdělena do pěti materiálových tříd na základě vyhodnocení typu, podílu, hrubosti a pravidelnosti zastoupení inkluze v keramické hmotě (obr. 11, Tab. 8). Největší podíl tvořila keramika s dominantní příměsí písku (MTP) a to

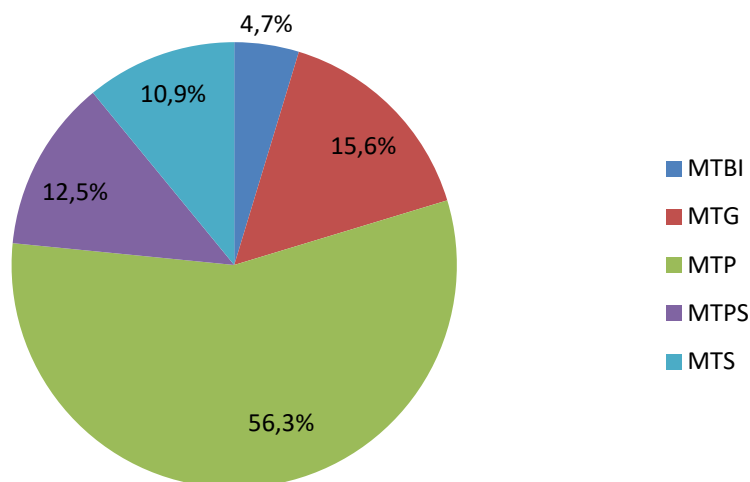
56,3 %. Další skupinou byla keramika s dominantní příměsí grafitu (MTG), která se v souboru vyskytovala v 15,6 %. Keramika s vyrovnaným podílem příměsí písku a slídy zde byla v 12,5 % (MTPS), keramika s dominantní příměsí slídy v 10,9 % (MTS). V poslední řadě byla zastoupena keramika jemná (MTBI), která se vyskytovala ve 4,7 % (**obr. 13**).

Soubor vykazuje téměř stejné zastoupení keramiky s dominantní příměsí písku jako soubor z Pohřebačky, kde bylo 56,5% této keramiky. Obdobné hodnoty jsou také u jemné keramiky. V Pohřebačce je jemná keramika zastoupena v 4,3 %. V obou početně malých souborech se vyskytuje obdobně vyšší procento keramiky s příměsí grafitu, v Pohřebačce 21,7 %, v Doudlebech nad Orlicí 15,6 %. Tato procenta nemusí být vzhledem k velikosti souborů směrodatná. U dalších kategorií materiálových tříd jsou hodnoty z Doudleb nad Orlicí vyšší než hodnoty z Pohřebačky (*Kašpárek – Mangel 2012, 29*).

V souboru z Českých Lhotic převažovala keramika s příměsí slídy, zatímco čistě písčité keramika (nemluvě o ostatních kategoriích) jsou v menšině (*Danielisová 2010, 75*). Na rozdíl od Českých Lhotic v souboru z Doudleb nad Orlicí dominuje keramika s příměsí písku, následuje keramika s příměsí slídy a ostatní kategorie jsou v menšině.

V souboru z horního Polabí dominuje materiál s dominantní příměsí písku (62,55 %) stejně jako u sledovaného souboru z Doudleb nad Orlicí. Obdobné zastoupení můžeme pozorovat také u keramiky s příměsí slídy, kdy soubor z horního Polabí vykazoval 21,68 % takto zařazené keramiky a v souboru z Doudleb se jedná o 23,4 % keramiky obsahující slídu. Rozdíl vidíme u keramiky s dominantním podílem grafitu. V souboru z Doudleb nad Orlicí je keramika s dominantním podílem grafitu zastoupena v 15,6 % oproti 4,56 % v horním Polabí (*Mangel 2011, 105*). Soubor z Doudleb nad Orlicí je však výrazně menší, čímž mohou být procenta zastoupení jednotlivých materiálových tříd zkreslena, nadhodnocena.





obr. 13: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Zastoupení materiálových tříd.

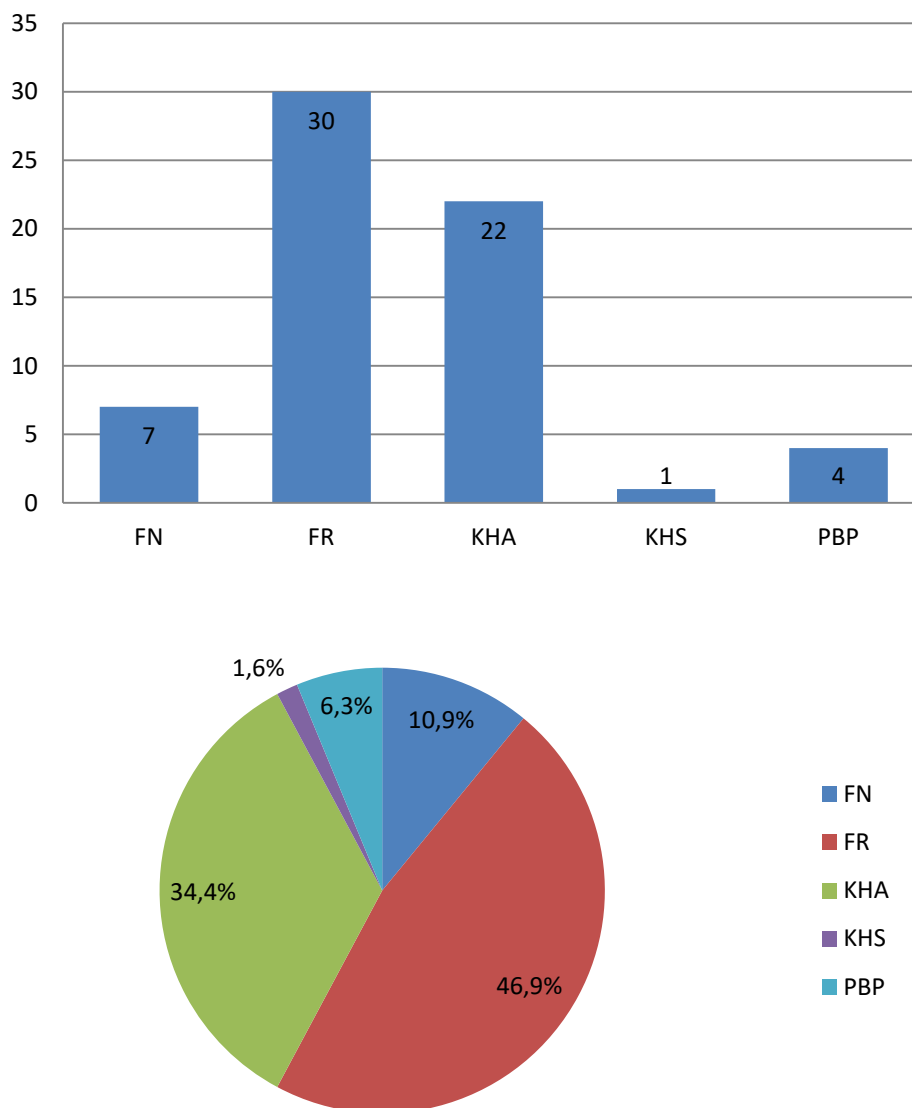
6.1.1.3 Kategorie výpalu

Pro vyhodnocení kategorie výpalu byl zvolen postup hodnocení výpalu od vnitřní po vnější stranu střepu po jednotlivých vrstvách, kterých bylo 3 až 5. Analýzou zastoupení tříd výpalu souboru z Doudleb nad Orlicí bylo zjištěno, že nejčastějším typem výpalu je výpal redukční (FR), který tvoří 46,9 % z celkového minimálního množství jedinců. Dalším více zastoupeným typem výpalu je homogenní asymetrický výpal (KHA), který se vyskytuje v 34,4 %. Keramika nehomogenní (FN) byla zastoupena 10,9 %. Přepálená keramika (PBP) se zde objevuje v 6,3 %. Poslední kategorii tvořila keramika s výpalem kombinovaným symetrickým (KHS) a tvořila pouze 1,6 % (**obr. 11, 14**).

Tento závěr je odlišný od výsledku ze sídliště v Pohřebačce, kde bylo téměř 42 % fragmentů zařazeno do kategorie přepálené keramiky, což je výrazně vyšší hodnota než v souboru z Doudleb nad Orlicí (*Kašpárek – Mangel 2012, 29*).

Soubor z Doudleb nad Orlicí je ve srovnání blíže k souboru z horního Polabí. Ale ani zde nejsou hodnoty na podobných úrovních. V hodnotách redukčního i kombinovaného asymetrického výpalu má soubor z Doudleb nad Orlicí vyšší hodnoty. Polabský soubor obsahoval 29,89 % redukčního výpalu, naproti tomu soubor z Doudleb nad Orlicí měl 46,9 % jedinců s výpalem redukčním. Výrazný rozdíl je v zastoupení kombinovaného symetrického výpalu, který je v Doudlebech nad Orlicí zastoupen jen 1,6 %, ale v souboru z dolního Polabí tvoří tato keramika celých 30,51 % (*Mangel 2011, 108*).

Také v souboru z Chrudimska je podíl redukčního výpalu obdobný jako v horním Polabí (25 %), což je opět nižší podíl tohoto výpalu než v souboru z Doudleb nad Orlicí (Zelená 2011, 37).



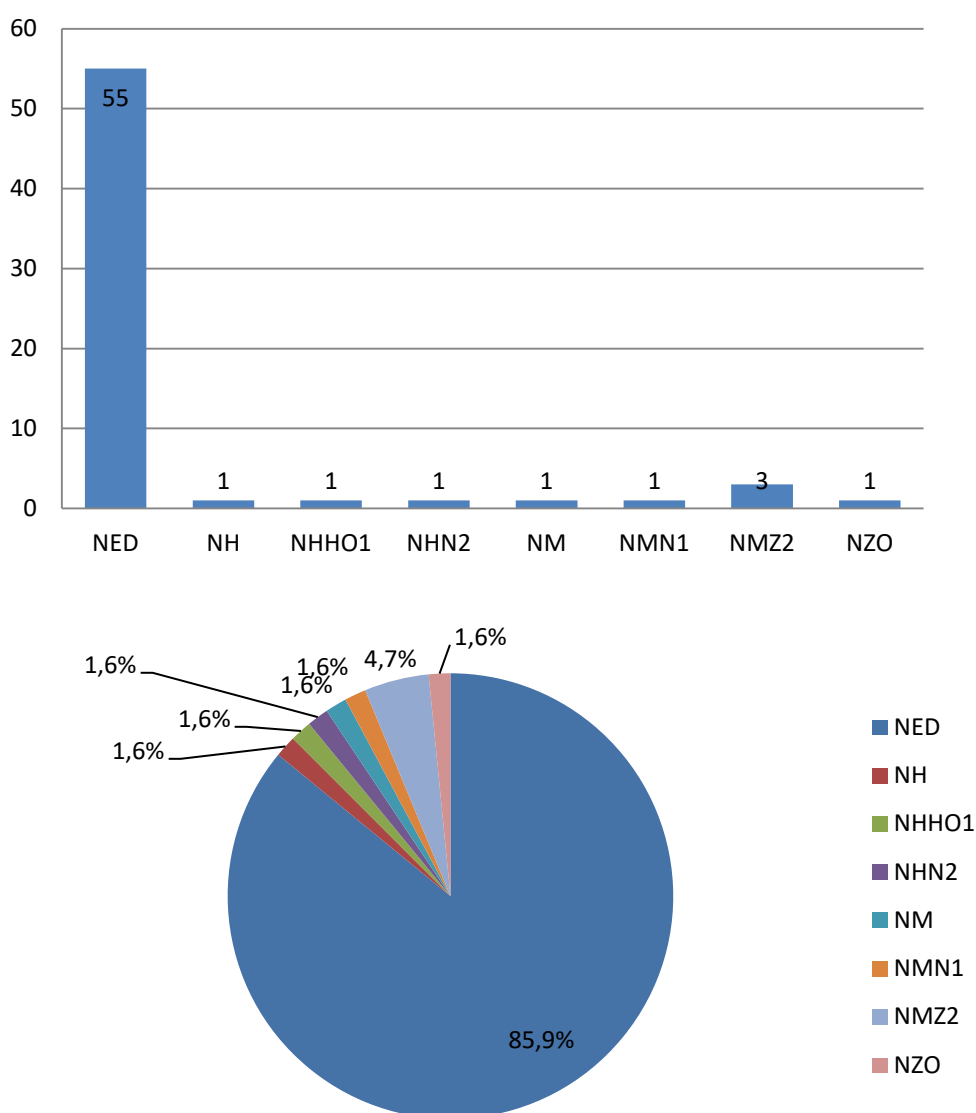
obr. 14: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Zastoupení kategorie výpalu.

6.1.1.4 Keramické tvary

Z pohledu různorodosti keramických tvarů je soubor chudý. Většinu jedinců tvořily střepy, u nichž vzhledem k jejich stavu dochování nebylo možné určit konkrétní typ nádoby (NED). Jednalo se o 85,9 % z celkového počtu jedinců. 7,9 % tvořily misky, 4,8 % hrnce a 1,6 % zásobnice z celkového počtu jedinců.

Celkem 4,7 % střepů (3 jedinci) bylo určeno jako mísy nečleněné se zataženým okrajem silně klenuté (NMZ2). Ostatní sledované tvary se zde vyskytovaly vždy jen po jednom jedinci, což bylo vždy 1,6 % z celkového množství jedinců (**obr. 8, 15**). Jednalo se o hrnec (NH), hrnec s odsazeným hrdlem slabě prohnutým hrdlem (NHHO1), hrnec nečleněný se silně klenutými stěnami (NHN2), mísa (NM), mísa nečleněná prostá kónická (NMN1), zásobnice s odsazeným hrdlem (NZO).

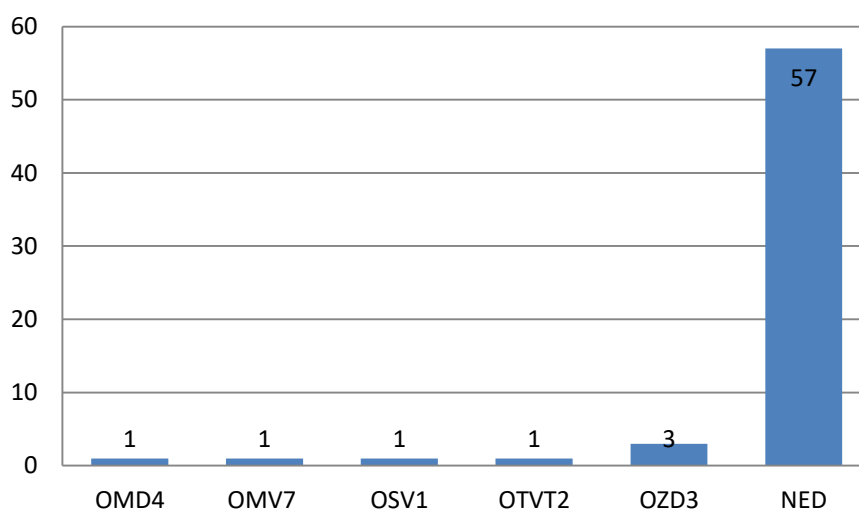
V poměrném zastoupení mís a hrnců je situace obdobná se souborem z horního Polabí, kde mísy převažovaly nad hrnci (*Mangel 2011, 114*). Odlišná situace byla na laténském sídlišti v Českých Lhoticích, kde dominantní procento tvořily hrnce a až na druhém místě se zařadily mísy (*Danielisová 2010, 77*).



obr. 15: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Zastoupení tvarů nádob.

6.1.1.5 Okraje

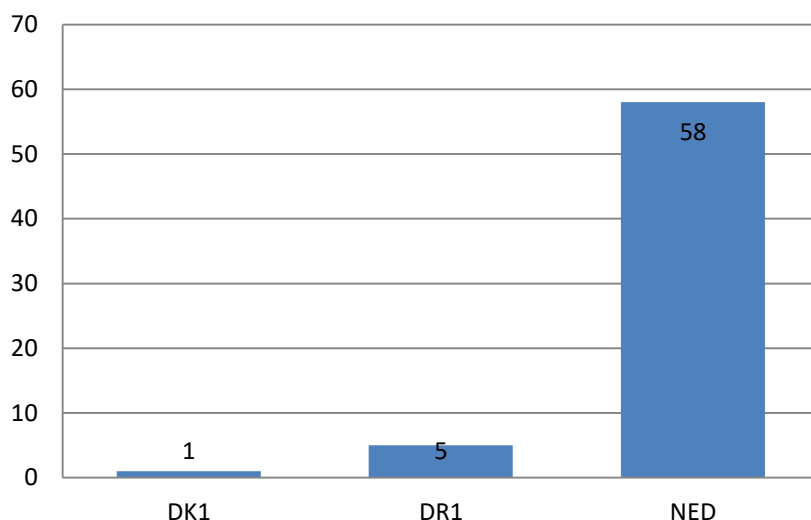
Jako zlomky okrajů bylo vyhodnoceno pouze 7 jedinců. Pro tvarové zastoupení okrajů z Doudleb nad Orlicí bylo určeno 5 skupin typů okrajů. Pouze okraj zašpičatělý dovnitř (OZD3) byl určen na 3 jedincích. Okraj stlačený dovnitř (OMD4), okraj stlačený s okrajovou ploškou orientovanou ven (OMV7), okraj seříznutý s rovinou seříznutí vůči rovině okraje nádoby orientovanou vně (OSV1) a okraj zesílený vně trojúhelníkovitě (OTVT2) jsou v souboru po 1 jedinci. 57 jedinců nebyly okraje (**obr. 9,16**).



obr. 16: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Zastoupení typů okrajů.

6.1.1.6 Podstavy

Z celkového souboru z Doudleb nad Orlicí bylo pouze 6 jedinců identifikováno jako podstava. V souboru byly zastoupeny pouze 2 skupiny podstav. 5 kusů patřilo k rovným prostým podstavám s rovným nebo konvexním vnitřkem (DR1). 1 kus byl vyhodnocen jako dno konkávní, jehož podstava nebo její střed je vklenutý dovnitř (DK1). 58 jedinců nebyly dna (**obr. 9, 17**).



obr. 17: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Zastoupení typů podstav.

6.1.1.7 Úprava povrchu

Při analýze úpravy povrchu byl sledován vnější a vnitřní povrch každého jedince. Bylo pracováno s dominantní výzdobou na jednotlivých jedincích. Tato kategorie analýzy je důležitá zejména proto, že některé úpravy povrchů (především různé podoby drsnění) jsou pro laténskou keramiku diagnostické (*Mangel 2011*, 109).

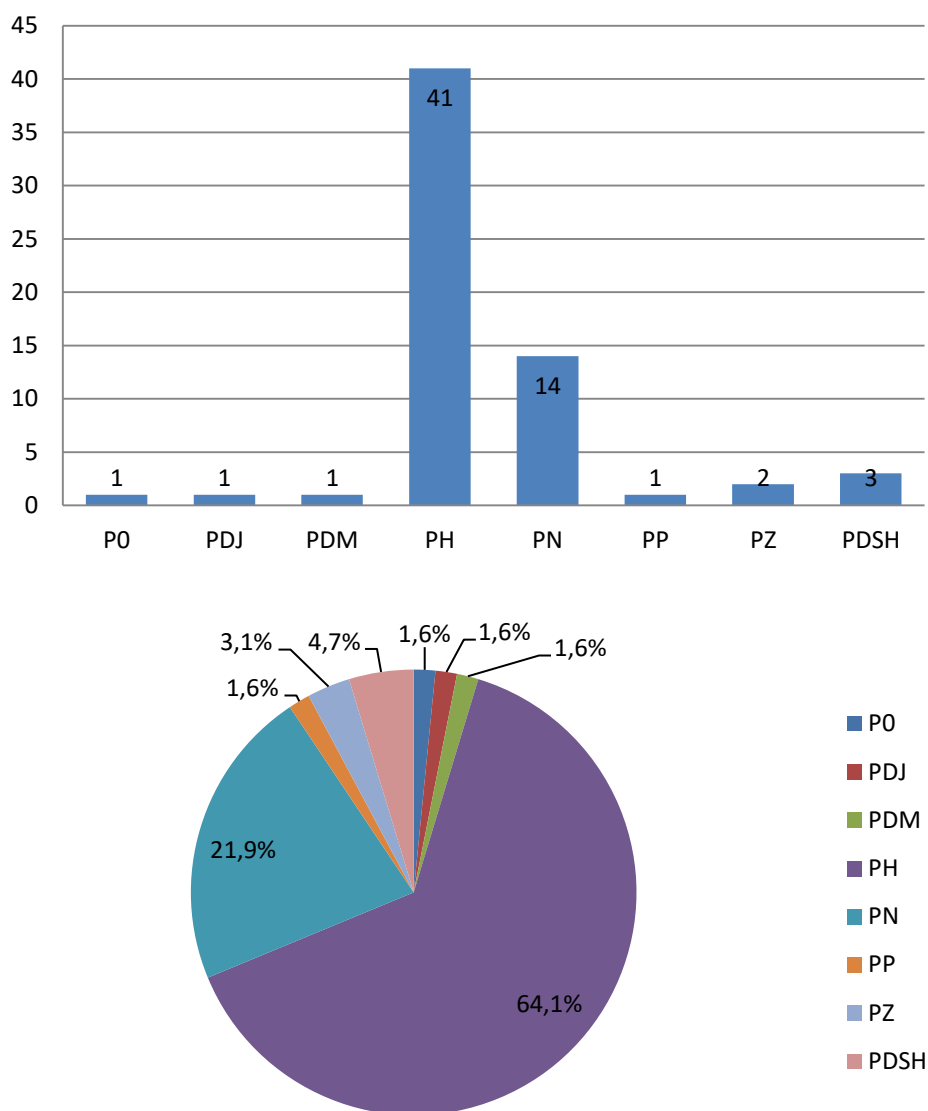
Z technologického hlediska dělíme povrchové úpravy laténské keramiky na dvě skupiny. Povrchy, které jsou přítomné před samotnou záměrnou úpravou povrchu téměř na všech keramických nádobách, můžeme označit za základní. Zde náleží povrchy neupravené a zrnité. Druhou skupinou povrchů jsou všechny povrchy, které byly aplikovány na povrch základní. Patří zde různé varianty drsnění nebo hloubkových zásahů, jako např. nepravidelné rýhování a přetahy, také zde patří povrchy hlazené nebo leštěné (*Mangel 2011*, 110).

U vnějšího povrchu bylo rozeznáno 7 typů povrchů. U jednoho jedince nebylo možno stanovit typ povrchu z důvodu jeho nedochování (P0).

Nejčastěji zde byl zastoupený povrch hlazený (PH) u 41 jedinců, který tvořil 64,1 % z celkového počtu jedinců. Ve větší míře, a to v 21,9 %, se ještě vyskytoval povrch neupravený (PN) u 14 jedinců. U 3 jedinců byl rozeznán povrch struhadlovitě drsněný hrubě (PDSH), což tvoří 4,7 %. U 2 jedinců byl zastoupen povrch zrnitý (PZ), který tvořil 3,1 %. Dále zde byly po 1 jedinci zastoupeny následující povrchy: povrch drsněný jemně (PDJ), povrch drsněný mramorovitě (PDM), povrch s přetahy (PP). Tyto tvořily vždy po 1,6 % (**obr. 18**).

U vnějšího povrchu můžeme tedy říci, že převažujícími typy je povrch hlazený a povrch neupravený, což odpovídá také výsledkům z horního Polabí. Vyskytuje se zde ve větším procentu také povrch struhadlovitě drsněný hrubě (*Mangel 2011*, 110). Podobné rozložení úprav povrchu vykazuje i sledovaný soubor z Doudleb nad Orlicí.

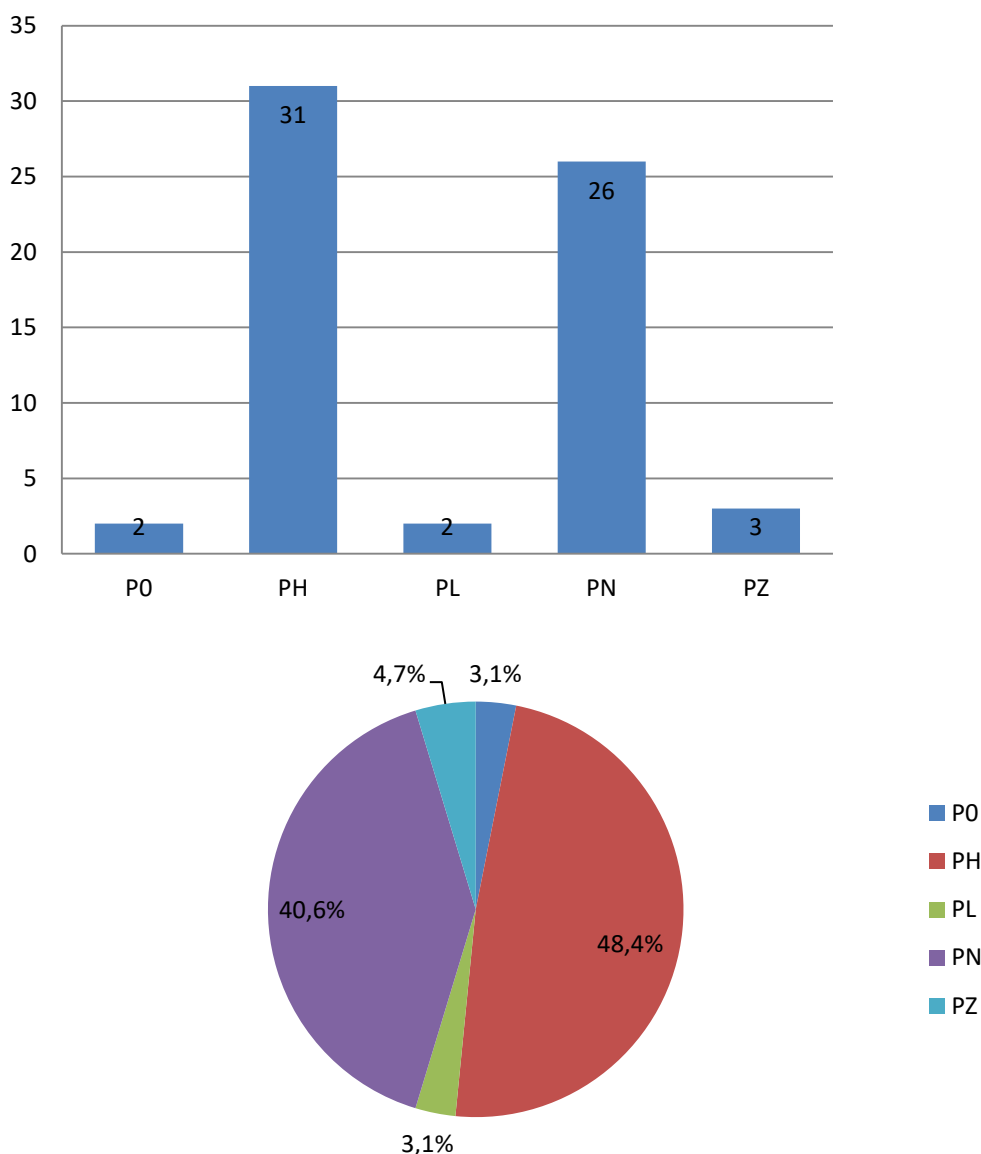
Také v Českých Lhoticích je nejvíce zastoupeným povrchem povrch hlazený a poté povrchy s různým drsněním (*Danielisová 2010*, 82–84). Můžeme tedy opět říci, že soubor z Doudleb nad Orlicí vykazuje obdobné zastoupení úprav povrchů, přestože je svým rozsahem výrazně menší.



obr. 18: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Povrch vnější.

U vnitřního povrchu bylo rozeznáno 5 typů povrchů. Nejčastěji byl zastoupen povrch hlazený (PH) u 31 jedinců, což bylo 48,4% z celkového počtu jedinců. Dále se zde vyskytoval ve větší míře povrch neupravený (PN), a to u 26 jedinců, což je 40,6 %. U 3 jedinců byl rozeznán povrch zrnitý (PZ) s 4,7 %. Na 2 jedincích byl určen povrch leštěný (PL) a na 2 jedincích nebyl se povrch nezachoval (PO). Oba tyto typy pak tvořily vždy 3,1% (obr. 19).

Převahu hlazeného povrchu můžeme vidět u vnitřních ploch i na souboru z Českých Lhotic (Danielisová 2010, 82–84). V souboru z horního Polabí převažovala keramika, u které byl pozorován vnitřní povrch neupravený a následoval svou četností povrch hlazený (Mangel 2011, 111).

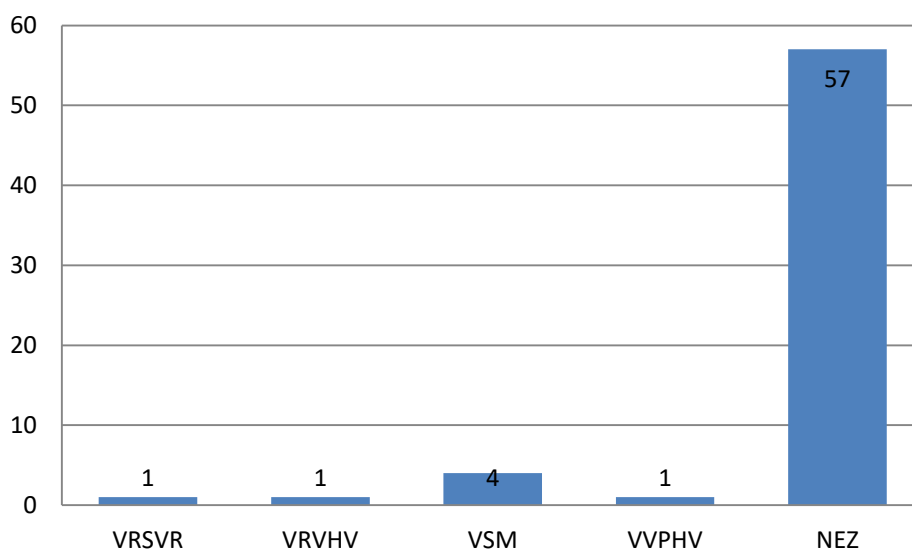


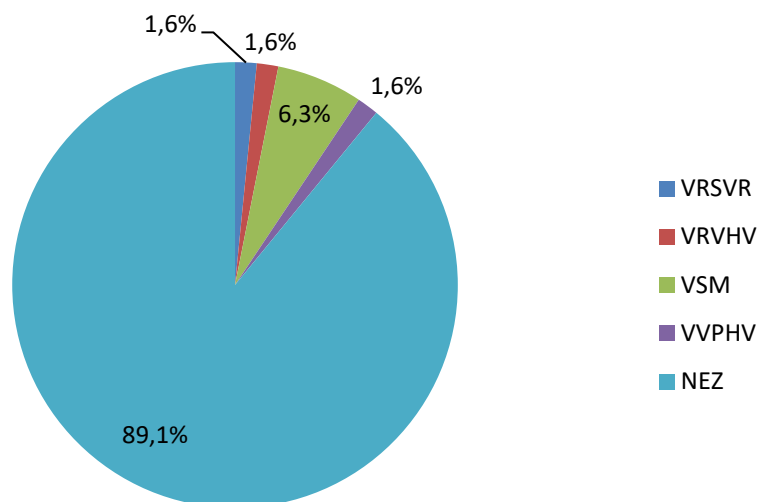
obr. 19: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Povrch vnitřní.

6.1.1.8 Výzdoba

V souboru z Doudleb nad Orlicí převažovali jedinci bez výzdoby (NEZ). Jednalo se o 57 jedinců, kteří tvořili 89,1 % z celkového počtu jedinců. Dále bylo hodnoceno 7 jedinců, u kterých se vyskytoval konkrétní typ výzdoby. U 4 jedinců byl pozorován smolný nátěr (VSM), a to v 6,3 %. Po jednom jedinci zde byly identifikovány následující typy výzdoby: svazky rýh vertikální (VRSVR), rytá vlnovka horizontální více (VRVHV) a vhlazovaný pás horizontální více (VVPHV). Tito samostatní jedinci tvořili vždy 1,6 % z celkového množství minimálního počtu jedinců na lokalitě (**obr. 10, 20**).

Ve srovnání s Českými Lhoticemi se v Doudlebech nad Orlicí vyskytuje obdobné procentuální zastoupení zdobených prvků vzhledem k celkovému počtu jedinců. Nejvíce zastoupenou kategorií výzdoby ze zdobených jedinců na Českých Lhoticích je smolný nátěr (*Danielisová 2010, 88*). Obdobný výsledek byl pozorován také ve Mšeckých Žehrovicích (*Venclová 1998, 153*). Také v souboru z Doudleb nad Orlicí je ze zdobených jedinců nejvíce zastoupen smolný nátěr (4 jedinci). Také ostatní rozeznané typy výzdoby z Doudleb nad Orlicí se v Českých Lhoticích vyskytovaly. Opět je nutno podotknout, že soubor z Doudleb na Orlicí je početně nesrovnatelně menší a proto toto srovnání není rozvedeno podrobněji.





obr. 20: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Zastoupení typů výzdoby.

6.1.2 Mazanice

Mazanice je jedním z mnoha pozůstatků, které vzniknou po zániku stavby. Mazanice je materiál složený z hlíny a rostlinných příměsí. Hlavním konstrukčním materiálem používaným při stavbě nezděných staveb je dřevo a mazanice sloužila k omazání těchto dřevěných stavebních konstrukcí s účelem izolačním i estetickým. Zlomky mazanice s otisky dřevěných konstrukcí jsou v archeologickém kontextu dokladem stavební činnosti a přinášejí jinak vzácné informace o podobě staveb a způsobech bydlení (*Vařeka 2012*, 105).

Z prostoru celé lokality Na Zámku pochází velké množství mazanice. Celkem se jedná o 767 kusů. 519 kusů můžeme spojit s objekty, které obsahovaly laténskou složku a to ve formě keramických fragmentů. U mazanice byly pozorovány následující znaky: omletá mazanice, otisky fošny, otisky kuláče, otisky prutů, přepálená mazanice, vnější strana vyhlazená. Tyto znaky byly pozorovány na obou stranách jednotlivých kusů mazanice. Každá skupina byla zvážena a hodnota byla zanesena do tabulky Excel. Níže jsou popsány kousky mazanice z objektů, v nichž se našel laténský materiál.

V souboru převažovaly kousky omleté mazanice (231 kusů). Ve velké míře se vyskytovaly také mazanice s otisky prutů (152 kusů). Průměry prutů se pohybovaly od 3 mm do 22 mm. Ve větší míře jsou zde ještě zastoupeny mazanice s jednou stranou vyhlazenou a druhou neupravenou (117 kusů). Mohli bychom předpokládat, že by se mohlo jednat o výmaz stěn. V menší míře jsou v souboru zastoupeny mazanice s otisky fošen (10 kusů). Síla fošen byla naměřena v rozmezí 28–80 mm. U 5 kusů mazanice byly nalezeny také otisky kuláčů, které měly $\varnothing 110$ mm. Ve 4 případech byla nalezena mazanice přepálená.

Mohlo by se předpokládat, že mazanice s otisky kuláčů a fošen tvořily spíše oporu stěn než jejich výplň. O výplních bychom mohli více uvažovat u mazanice s otisky prutů. Přestože nám mazanice poskytují informace o konstrukčních prvcích stavby, není možné ze zbytků mazanice přesně určit celkovou podobu stavby.

7 Vyhodnocení objektů

Při výzkumu polykulturního sídliště v Doudlebech nad Orlicí byly objeveny objekty laténského sídlištního charakteru. Zastoupeny jsou relikty kůlových sloupových staveb, jámy a jámové objekty s keramikou zapuštěnou do země. V jednom případě lze uvažovat i o polozemnici.

7.1 Polozemnice

Termínem polozemnice se míní zahloubená víceméně pravoúhlá stavba s rovným dnem. Obvykle se také označuje jako zahloubená chata nebo jako chata. Jde o dosud nejčtenější typ sídlištního zahloubeného objektu spojovaného dosud převážně s bydlením v době laténské v Čechách a na Moravě. Zde se vyskytuje od pozdní doby bronzové až po dobu římskou (*Venclová 2008a*, 46).

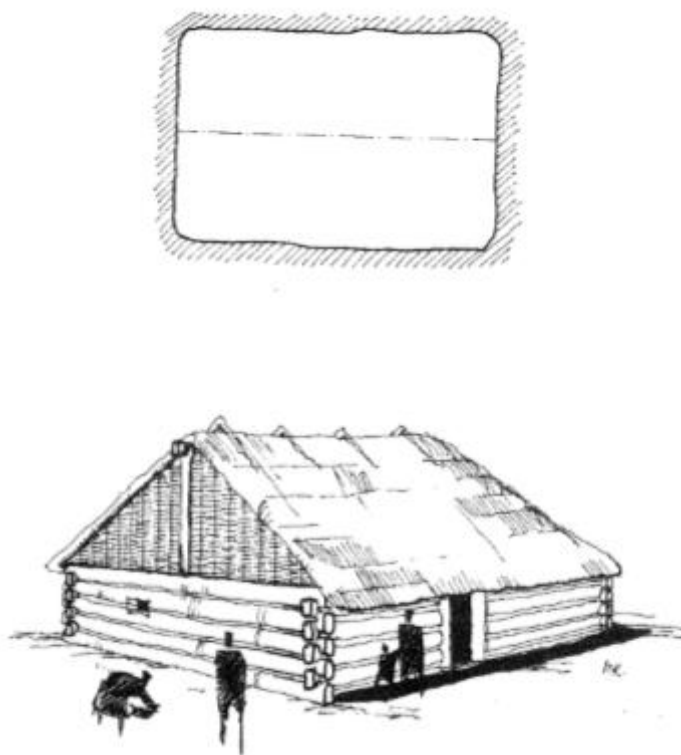
V případě objektu 19, 20, 20A (**Tab. 1, 4**) uvažujeme, že by se mohlo jednat o polozemnici. Tento objekt byl bohužel poškozen a nemohl být prozkoumán celý. Prozkoumaný půdorys měřil v delší ose 4,4 m, v nejširším bodě měřil 1,5 m. Komplexní zaměření nebylo možné z důvodu narušení objektu stavební činností a možného pokračování stavby i do míst dnešní konírny. Profil stěn byl téměř kolmý, stěny se svažovaly k rovnému dnu do hloubky cca. 40 cm, což jsou znaky, které podporují tuto interpretaci.

Vzhledem k tomu, že u stavby nebyly zachyceny žádné kůlové ani sloupové prvky, dalo by se předpokládat, že se jednalo o stavbu bez sloupové konstrukce (**obr. 21**), skupina 110, typ A. Nelze však vyloučit ani příslušnost ke skupině 210 (*Waldhauser 1993*, 347–348). Toto je však jen předpoklad, protože objekt není dochovaný v úplnosti a tudíž není možné tvrdit, že se zde žádné konstrukční prvky v místech, které nebylo možno prozkoumat, nevyskytovaly. Plošná výměra objektu byla minimálně 6,6 m², ale jelikož nebyl objekt zachycen v celku, můžeme předpokládat, že jeho skutečná plocha byla větší. Můžeme proto uvažovat o polozemnici, jejíž plocha činí zpravidla 10-20 m² (*Venclová 2008a*, 46). Objekty bez sloupové konstrukce byly objeveny také např. na lokalitách sídliště (Praha-Kblely obj. č. 517, Veliká Ves obj. č. 11) tak i na dvorcích (Bílina obj. č. 8, Poříčany obj. č. 1, Praha – Stodůlky

obj. č. 5) a oppidech (Hrazany obj. č. 20/61); (Hricáková 2007, 32). Závist obj. č. L 9 (Čížmář 1989, 65).

Zhruba v jedné třetině objektu se vyskytuje kotlovitá jáma o $\varnothing 85$ cm a hloubce 35 cm. Podle rozměrů zahloubené jámy by se s jistou tolerancí mohlo jednat o zařízení typu 2, k němuž je řazeno ohniště a kruhové pícky (Waldhauser 1993, 353). Přítomnost otopného zařízení by mohla naznačovat obytnou funkci objektu.

Toto tvrzení však nelze jednoznačně dokázat. V případě polozemnic se zvažují různé interpretace a nejsme schopni rozhodnout o konkrétní funkci objektu. Kromě obytné funkce se u těchto objektů zvažují i další funkce, jako např. výrobní objekty, skladovací (ne blíže specifikované, většinou menší objekty), objekty se smíšenými funkcemi (obytné a výrobní) nebo jiné (Waldhauser 1993, 357). Obytná funkce stavby se většinou předpokládá pro polozemnice v obytných areálech, pokud se zde nenašly jiné potenciálně obytné stavby. Toto však není pravidlem. I na lokalitách, kde byly zachyceny jak povrchové tak zahloubené stavby, bývají některé polozemnice považované za obytné. V určitých případech, kdy se polozemnice našla uvnitř půdorysu povrchového domu, se hypoteticky zvažuje jejich funkce jako podsklepení dřevěných povrchových staveb, jak bylo zjištěno např. na lokalitách Slepotice, Opatovice nad Labem (Venclová 2008a, 48).



obr. 21: Rekonstrukce polozemnice typu A podle (Waldhauser 1993).

7.2 Relikty kůlových sloupových staveb

Na lokalitě bylo také rozpoznáno velké množství kůlových jam. Celkem se jednalo o 91 kůlových jam. Bohužel charakter výzkumu byl limitující a z prostorového rozmístění kůlových jamek se nepodařilo sestavit smysluplný půdorys, který by naznačil, o jakou stavbu by se mohlo jednat.

Kůly nebo sloupy, jejichž pozůstatky v podobě jam a jamek při archeologickém výzkumu odkrýváme (a pokud je lze spojit s vlastní konstrukcí objektu), jsou pouze svislé podpěrné či nosné články stavby, které slouží jako opora stěnám. Termín kůlová stavba, kůlová konstrukce nspecifikuje vlastní stavební provedení, vlastní konstrukci a je pouze přenesením nálezu do roviny interpretační. Vlastní jamka je nepřímým dokladem kůlu nebo sloupu, který zasahoval pod úroveň terénu. Kůlovými jamkami se projeví také různé drobné kolíky nebo sloupy, které mohly plnit funkci podpěr i jiných zařízení a přímo nemusely souviset s konstrukcí domu (*Vařeka 1991, 586*).

Většinou by se tedy mohlo jednat o nadzemní stavby, které byly předpokládány jako hospodářské, obytné, přístřešky apod. Interpretace kůlových jamek na lokalitě může být problematická i vzhledem k jejich časté superpozici s mladšími objekty jiných kultur.

7.3 Jámy

Na sídlišti bylo objeveno 16 jam, u nichž nelze jasně určit funkci. Z některých z nich pochází sledovaná laténská keramika. Přesto nemůžeme s jistotou říci, že tyto objekty byly laténské nebo jestli se laténský materiál do nich dostal následně, s výjimkou jam obsahujících laténské keramické nádoby. Situace jsou často poškozené, což vyplývá opět z charakteru výzkumu. Jámy mají nepravidelné tvary větších i menších rozměrů s neidentifikovatelnou funkcí.

Z nich vybočují jámy, které jsou specifické tím, že v jejich dnech byly zapuštěny nádoby. Jedná se o objekt 109, 109A a objekt 30.

Objekt 109, 109A se nachází v JZ části zkoumané lokality (**Tab. 1, 7**). Jednalo se o oválný objekt nepravidelného tvaru, v němž byly nalezeny dvě téměř neporušené mísy se zataženým okrajem (**obr. 22, Tab. 8, 10: 1, 2**). Nádoby tohoto typu byly využívány nepochybně polyfunkčně, mnohé sloužily ke kuchyňským účelům, topení nebo pro udržování ohně (*Waldhauser 1977, 146*). V mísách z objektu 109, 109A bylo nalezeno jen malé množství uhlíků (5,3 g) a mísy samotné nenesly stopy opálení. Z toho je možno usuzovat, že uhlíky se do mís dostaly sekundárním způsobem. Proto se nepředpokládá, že by se jednalo o otopná zařízení typu 1 – zapuštěné mísy se zataženým okrajem (*Waldhauser 1993, 352*), které

vykazují jasné stopy po opálení se zbytky popela. V tomto případě je však blíže předpoklad, že mísy mohly sloužit ke kuchyňským účelům.

Objekt 30 se nachází v jižní části lokality (**Tab. 1, 8, 10: 3**). Jednalo se o samostatnou silnostěnnou nádobu zapuštěnou přímo do země. Tato nádoba byla určena jako hrnec. Nádoba nenesla stopy opálení ani zbytky popele. Z toho se dá usuzovat na využití k ukládání potravin a ne pro vytápění. Obdobná nádoba byla objevena v Oseku u Milevska, kdy se jednalo o nádobu zapuštěnou pod podlahu do hloubky 12 cm. Stejně jako nádoba v Doudlebech nad Orlicí, i tato nádoba byla prázdná a byla interpretována jako prostor pro ukládání potravin nebo úkryt cenných předmětů, vyzvednutých před opuštěním prostoru (*Frölich – Jířík 2006, 489–498*).

S tímto fenoménem se setkáváme s SZ Čechách. Vsazování nádob (i jiných tvarů) do podlahy bylo v oblasti SZ Čech v mladším laténském období dosti charakteristickým regionálním znakem ve vybavení interiéru. V laténské osadě Vikletice II je tento zvyk doložen v celkem 6 staveních (*Drda 1977, 380*). Dalšími známými lokalitami, kde se objevily vsazené nádoby byly např. Vikletice I (*Drda 1977, 367*), Radovesice (*Waldhauser 1977, 146*), Pohlody (*Vlčková 1991, 528*), Želenice, Tuchomyšl (*Waldhauser 1977, 146*). Jediný případ mimo oblast SZ Čech je znám z objektu 2/69 na jižním předhradí oppida Závist, kde byla hrncovitá nádoba umístěna v jamce při okraji ohniště (*Drda 1977, 380; Drda 1971, 285, obr. 1*).



obr. 22: obj. 109, 109A; 3D počítačová rekonstrukce nálezové situace objektu a rekonstrukce mís.

8 Chronologické postavení lokality Doudleby nad Orlicí

Soubor z Doudleb na Orlicí je z chronologického hlediska problematický hlavně vzhledem k jeho velikosti, kdy nemáme k dispozici dostatek jedinců k hodnocení, kterých bylo 64. Nicméně v sobě obsahuje určité znaky, které jsou chronologicky diagnostické. Z nich se můžeme opřít zejména o zastoupení smolného nátěru (**obr. 20**), který se objevuje od mladší části LT C1 (*Venclová 2008a*, 100). Smolný nátěr je zde zařazen mezi výzdobu, ale není vyloučená ani jeho praktická funkce. Smolný nátěr se v souboru z Doudleb nad Orlicí vyskytuje v 6,3 %, což odpovídá přibližně procentuálnímu zastoupení smolného nátěru na Říčansku a Rakovnicku pro období LT C2–D1 (*Venclová 2008b*, 192, tab. 26). Protože je soubor s výzdobou jen o 7 jedincích, další výzdoba se objevuje vždy jen na jednom jedinci. Jedná se o svazky rýh vertikální (**obr. 10, 20, Tab. 9: 4**). Tato výzdoba je spojená s keramikou se sníženým obsahem grafitu nebo s keramikou bez grafitu, která tuto keramiku imituje a je pro konec LT C a období LT D charakteristická (*Jerem – Kardos 1985*, 69). Dále se v souboru vyskytuje po jednom jedinci rytá vlnovka horizontální (**Tab. 11: 2**) a vhlazovaný pás horizontální (**obr. 10, 20**). I toto jsou výzdoby, které se objevují především v období LT C2–D1 (*Danielisová 2010*, 88–92), co se týká vhlazovaného pásu, ten se v Čechách objevuje i v LT C1 (*Venclová 1998*, 159).

V souboru se dále vyskytují z diagnostických znaků nádoby s odsazeným hrdlem (**obr. 15**), které se vyskytují zejména v LT C2–D1 (*Venclová 2008a*, 98–99). Toto datování podporují i nálezy z cihelny, která patrně souvisela s areálem Na Zámku, kde se tyto tvary také objevují (**obr. 8, 9, Tab. 11: 8**).

Za další diagnostický znak je považována úprava povrchů, jak vnitřního, tak vnějšího. Pro hrubou laténskou keramiku je typické drsnění povrchu nádob, které se vyskytuje jako povrch mramorovaný, od konce LT C1 struhadlovité, jemné drsnění způsobující matný vzhled a od LT C2 zrnitý povrch. Objevuje se i povrch, který byl upraven s přetahy špachtlí nebo jiným nástrojem. Pro region východních Čech je od konce LT C1 typické zejména struhadlovité drsnění (*Venclová 2008a*, 99–100). Přestože je soubor z Doudleb nad Orlicí početně velmi malý, všechny výše uvedené typy úpravy povrchů v něm můžeme vidět.

Současně je možné, že soubor může obsahovat i starší laténské nálezy, což by mohly naznačovat dvě mísy podle svého tvaru – mísy kónické, které se objevují jako nejstarší ve fázi LT C1 (*Venclová 2008b*, 192). Jedna pochází z lokality Na Zámku, jedna z cihelny (**Tab. 9: 1; 11: 5**).

Na základě těchto zjištění můžeme soubor jednoznačně zařadit do průběhu LT C–D1. S největší pravděpodobností bylo Doudlebské sídliště využíváno v období LT C2–D1. Pro přesnější datování je tento soubor malý.

9 Sídliště v Doudlebech nad Orlicí v kontextu laténského osídlení východních Čech

Sídliště v Doudlebech nad Orlicí se nachází v povodí řeky Orlice, na které se váže samostatný sídelní region. Sídelní region můžeme definovat jako oblast se zahuštěným výskytem sídlišť a pohřebišť (sídelních areálů). Vyskytují se v povodí jednoho nebo i výjimečně v povodí více větších toků. Zaujímají oblast na ploše řádově několika málo stovek čtverečních kilometrů. Tyto oblasti byly odděleny neosídlenými plochami. V geografickém členění laténského osídlení Čech, navrženého J. Waldhauserem (2001, 42), spadá doudlebské sídliště do regionu 00 označovaného též jako Region středního povodí Orlice (Rychnovsko a Kosteletsko). Na SZ straně sousedí s regionem 01, který je označován jako Region povodí horního Labe a Metuje (Jaroměřsko a Královéhradecko) a na JZ straně sousedí s regionem 03, označovaným jako Region okolí soutoku Labe s Chrudimkou a povodí Chrudimky a Loučné (Pardubicko a Chrudimsko) (Waldhauser 2001, 42). Tyto regiony leží v nejvýchodnějších v té době osídlených oblastech Čech a sídliště v Doudlebech je zatím nejvýchodnější známou lokalitou v Čechách (**obr. 23, 24**). Směrem na východ se již za obcí Záměl, vzdálené od Doudleb nad Orlicí cca. 3 km vzdušnou čarou začíná měnit ráz krajiny. Krajina se zvedá z Orlické Tabule do Podorlické pahorkatiny a dále jsou již Orlické hory (zdroj: <http://ags.cuzk.cz/dmr/>). Vzhledem ke změně rázu krajiny se můžeme domnívat, že dále na východ se laténské osídlení nemusí nacházet.

Sídliště v období laténu se vyskytovala blízko vodních zdrojů. Blízkost zdroje vody byla významnou podmínkou výběru místa založení obytného areálu. Vodní zdroje byly nejčastěji do 300 m od areálu. U výšinných areálů se využívaly prameny vyvěrající v místě areálu (Venclová 2008a, 23). Areál v Doudlebech nad Orlicí se nachází 100 m od toku řeky Divoká Orlice, což této podmínce odpovídá.

Půdní podmínky byly sledovány jen u některých laténských areálů a z těchto sledování vyplývá, že osídlení se zemědělskou výrobou nebylo vždy nezbytně vázáno na nejkvalitnější půdy, pokud to bylo z nějakého důvodu zapotřebí (Venclová 2008a, 23). Často převažují hnědozemě, což opět odpovídá situaci ve sledované lokalitě Na Zámku. Z geologického hlediska se lokalita nachází na smíšeném sedimentu, dále se zde vyskytují sprašové hlíny a

v okolí nivní sedimenty. I z tohoto pohledu odpovídá lokalita podmínkám, které můžeme ve východních Čechách pozorovat (*Mangel 2011*, 8).

Významnou informaci nese také nadmořská výška umístění lokality. U sídliště v Doudlebech nad Orlicí se jedná o nadmořskou výšku 285–293 m n. m., což zapadá do hodnot nadmořské výšky u jiných lokalit, kde se vyskytovalo laténské osídlení, např. Říčansko (*Venclová 2008b*, 267). V Doudlebech se jedná o méně výraznou ostrožnu, kterou obtéká řeka Divoká Orlice. V okolí řeky můžeme uvažovat o údolní nivě. Tato situace opět odpovídá umístění laténských sídlišť v Čechách (*Venclová 2008b*, 267).

Ve srovnání s přírodními podmínkami např. v Českých Lhoticích jsou podmínky částečně odlišné. Oppidum v Českých Lhoticích se nachází stejně jako sídliště v Doudlebech nad Orlicí v blízkosti vodního toku, v meandru řeky Chrudimky. V Českých Lhoticích se objevují z hlediska půd flufizemě, které jsou typické pro nížinné polohy hlavně podél větších toků, a také gleje, které jsou rozšířené zejména v nivách vodních toků a zamokřených místech (*Danielisová 2010*, 23–25). V tomto ohledu můžeme vidět v obou lokalitách podobnost. Rozdíl je v nadmořské výšce, kdy České Lhotice jsou v nadmořské výšce 390–460 m n. m., což je dané tím, že sídliště v Českých Lhoticích bylo oppidem.

Přírodní podmínky v Doudlebech nad Orlicí jsou více srovnatelné s horním Polabím. Většina horního Polabí je v mírně teplé až teplé oblasti s průměrnou roční teplotou 7–8 °C a roční srážky činí 600–650 mm. Tyto hodnoty jsou velmi podobné hodnotám z Doudleb nad Orlicí. V horním Polabí se vyskytují spráše v území mezi řekou Cidlinou a Labem. Také lokalita v Doudlebech nad Orlicí se nachází na sprašovém podloží. Co se týká půdy, je také převážná část regionu horního Polabí pokryta hnědozemními půdami (*Mangel 2011*, 8–9).

Region středního povodí Orlice nebyl silně osídlený, přesto z něj známe další sídliště s laténským osídlením (**obr. 23**). Nejbližše položené nálezy ve vztahu k sledovanému sídlišti v Doudlebech nad Orlicí jsou v Kostelci nad Orlicí a Třebešově. Tato naleziště se nacházejí ve stejných přírodních podmínkách jako sledovaná lokalita a to jak z hlediska geologického podloží, tak převažujících půd (srov. <http://www.geology.cz>). Lokality jsou podobné také z pohledu nadmořské výšky i polohou u vodních zdrojů.

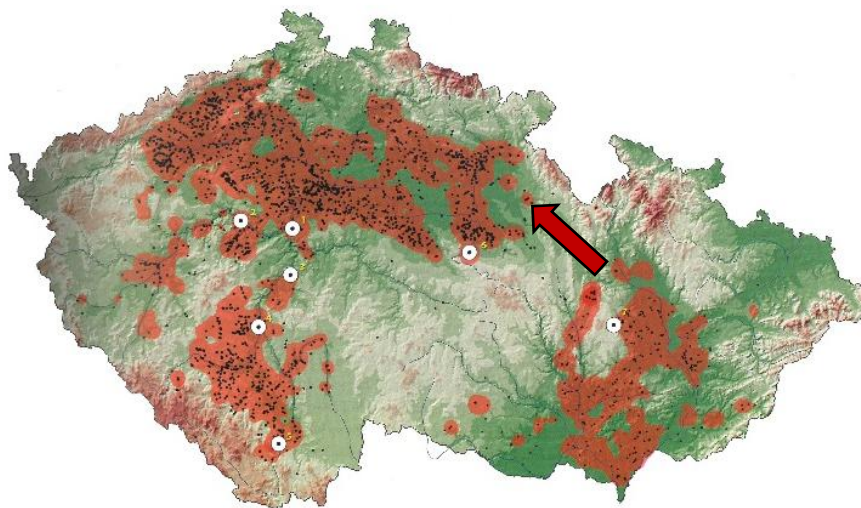
Kostelec nad Orlicí je od Doudleb na Orlicí vzdálený 4 km. V prostoru hliníku cihelny probíhal záchranný archeologický výzkum v roce 1988. Další záchranný výzkum probíhal v roce 1991 (*Waldhauser 2001*, 272). Tyto výzkumy dokládají přítomnost laténského osídlení. Za zmínku stojí také 4 fragmenty bronzového kruhu a černý/sapropelitový náramek. Tyto nálezy daroval někdy před 7. 3. 1927 monsignor F. Melich do sbírky muzea v Hořicích (*Mangel – Jílek 2013*, 56). Původ těchto nálezů z Kostelce nad Orlicí však není jistý. Zda jde

o doklad existence hrobu nebo o muzeem zakoupený předmět z jiné lokality nelze rozhodnout (Waldhauser 2001, 272). Dále se zde našel i hrnec s vlasovým hřebenováním (Mangel – Danielisová – Jílek 2013, 102, obr. 1).

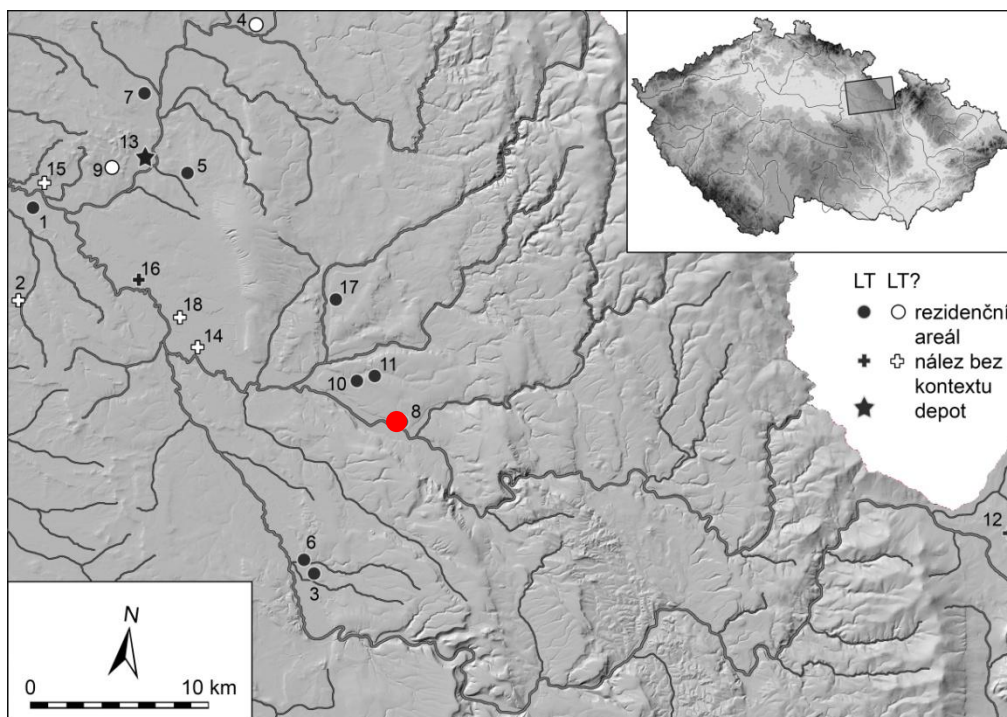
Třebešov je od Doudleb nad Orlicí vzdálen 12 km. V prostoru pohřebiště slezskoplatěnické kultury byl objeven zlomek laténské tuhované nádoby (Rybová 1968, 49). Jednalo se o stěp z horní části laténské soudkovité nádoby (Vokolek 1966, 76).

V oblasti se objevují i mincovní nálezy, jako například nález 1 keltské zlaté mince, která byla nalezena někdy před rokem 1777 v Králíkách v Ústeckoorlicku. Dnes jsou tyto nálezy bohužel ztraceny (Radoměřský 1955, 51). Objevují se i jiné nálezy, jako jsou například železný list kopí z Týniště nad Orlicí nebo bronzový kuželkovitý závěsek s očkem z Petrovic nad Orlicí (Mangel – Jílek 2011, 82–83).

V regionu dosud postrádáme pohřebiště. Toto může být důsledkem stavu současného výzkumu. Je ale také možné, že k osídlení dochází až v době, kdy se v Čechách změnil pohřební ritus a Keltové přestali počátkem 2. stol. př. n. l. na všech dosavadních pohřebištích pohřbívat své mrtvé (Waldhauser 2011, 91).



obr. 23: Rozsah osídlení a oppida z pozdní doby laténské v Čechách a na Moravě. Šipkou označená lokalita Doudleby nad Orlicí. (podle Danielisová – Chytráček – Kysela – Sankot, Obr. 37. upraveno).



obr. 24: Laténské osídlení v povodí Orlice. 1 – Běleč nad Orlicí, okr. Hradec Králové; 2 – Bělečko, okr. Pardubice; 3 – Běstovice, okr. Ústí nad Orlicí; 4 – Bohuslavice, okr. Náchod; 5 – Bolehošť, okr. Rychnov nad Kněžnou; 6 – Bošín, okr. Ústí nad Orlicí; 7 – České Meziříčí, okr. Rychnov nad Kněžnou; 8 – Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou; 9 – Jeníkovice, okr. Hradec Králové; 10 – Kostelec nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou; 11 – Kostelec nad Orlicí-Tutleky, okr. Rychnov nad Kněžnou; 12 Králíky, okr. Ústí nad Orlicí; 13 – Ledce, okr. Hradec Králové; 14 – Lípa nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou; 15 – Nepasice, okr. Hradec Králové; 16 – Petrovice, okr. Rychnov nad Kněžnou; 17 – Třebešov, okr. Rychnov nad Kněžnou; 18 – Týniště nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Podle podkladů T. Mangela.

10 Závěr

Sídliště v Doudlebech nad Orlicí je nejvýchodněji položené naleziště laténské kultury ve východních Čechách. Doudlebské sídliště náleží k sídelnímu regionu 00, nazývaném Region středního povodí Orlice (Rychnovsko a Kostecko), který náleží do laténského osídlení východních Čech. Poloha lokality vzhledem k blízké změně charakteru krajiny, kdy směrem na východ nastupuje Podorlická pahorkatina a dále jsou Orlické hory, nepodporuje možnost pokračujícího laténského osídlení dále na východ.

Z hlediska umístění lokality v krajině lokalita v Doudlebech nad Orlicí nevybočuje ze standardního umístění laténských sídlišť. A to jak svou polohou v blízkosti vodního toku Divoké Orlice, tak z hlediska zastoupení geologického podloží a půdních typů. Také svou průměrnou nadmořskou výškou 285–293 m n. m. se řadí mezi standardní typy laténského osídlení ve východních Čechách.

V prostoru výzkumu se vyskytovaly nálezy nejen z doby laténské, ale i pozdějších období, protože se zde osídlení vyskytuje kontinuálně až do dnešní doby. Mladší historické osídlení můžeme pozorovat už i na mapách z 1. a 2. vojenského mapování.

Záchranný archeologický výzkum, který na lokalitě Na Zámku probíhal, byl vyvolaný nutností rekonstrukce stávající budovy bývalé konírny. Byl proto prostorově limitovaný, přesto byl proveden exkavačně s moderními postupy. Laténské objekty se vyskytovaly na celé zkoumané ploše, je tedy zřejmé, že sídliště pokračovalo i mimo zkoumaný prostor, což podporují i starší nálezy z prostoru nedaleké cihelny. Protože je však okolí nálezů v současnosti zastavěno, není možné tuto hypotézu ověřit.

K nejdůležitějším objektům patří objekty č. 19, 20, 20A, které obsahovaly největší množství laténské keramiky a zároveň lze předpokládat, že se jedná o polozemnici. Tuto hypotézu podporuje tvar a charakter prozkoumaného objektu, který však byl odkryt jen částečně kvůli stavebnímu zásahu, který výzkum vyvolal. Je pravděpodobné, že objekt mohl pokračovat i mimo zkoumaný prostor.

Dalším významnějším objektem je objekt č. 109, 109A a objekt č. 30, v nichž se našly velmi dobře zachované nádoby. Jednalo se o dvě mísy zapuštěné pod úroveň den objektů a jeden hrnec přímo vsazený do země. Ani u jedné z nádob se nevyskytovaly stopy opálení, čímž je možno podpořit teorii, že nádoby byly využívány spíše ke kuchyňským účelům.

Dalším faktorem znemožňujícím lépe poznat vzhled sídliště v době laténské byla superpozice objektů s mladším osídlením.

Pro chronologické zařazení lokality do určitého časového období laténské kultury byla důležitá analýza keramického materiálu nalezeného na lokalitě. Tento soubor byl však malý, celkem bylo hodnoceno 157 kusů střepů s odhadem minimálního počtu jedinců 64, což mohlo ovlivnit celkové hodnocení souboru. Všechny informace dle výše uvedeného deskripčního kódu byly zaznamenány do příložené tabulky Excel a dále vyhodnocovány. Na keramickém materiálu byly sledovány následující vlastnosti: technika formování, materiálová třída, kategorie výpalu, keramické tvary a úprava povrchu, typ okraje, typ podstavy a výzdoba. Pro další vyhodnocení bylo důležité sledovat chronologicky citlivé vlastnosti. V tomto případě se jednalo o přítomnost smolného nátěru, struhadlovitého drsnění, nádoby s odsazeným hrdlem, které napomohly k přesnějšímu zařazení celého souboru.

Na základě vyhodnocení těchto údajů byl materiál srovnáván s dalšími lokalitami, které mají vypracovaný podobný systém hodnocení, např. oppidum České Lhotice nebo keramika z horního Polabí.

Laténské sídliště v Doudlebech nad Orlicí tvoří důležitý pramen pro poznání osídlení povodí řeky Orlice. Na základě vyhodnocení keramických nálezů a situací a na základě srovnání s jinými lokalitami, byl soubor přesvědčivě zařazen do širšího období LT C–D1. Existuje však vysoká pravděpodobnost, že sídliště spadalo do užšího období LT C2–D1.

11 Seznam použitých pramenů a literatury

- Analýza výškopisu: DMR 5, Stínovaný reliéf, Z – factor 10. Dostupné on-line: <http://ags.cuzk.cz/dmr/> (cit. 25.6.2018).
- Beková, M. 2012:* Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu. Archeologický dozor na stavbě – rekonstrukce a stavební úpravy hospodářského objektu – konírny – na zámku v DOUDLEBECH NAD ORLICÍ. Muzeum a galerie Orlických hor Rychnov nad Kněžnou.
- Culek, M. (ed.) 1996:* Biogeografické členění České republiky. Praha.
- Culek, M. – Grulich, V. – Laštůvka, Z. – Divíšek, J. 2013:* Biogeografické regiony České republiky. Masarykova univerzita. Brno.
- Černý, J. 1937:* Mlhavé obrázky minulých věků z Doudleb, Vyhnánova a Příkaz a jejich okolí bližšího i vzdálenějšího. Praha – Vršovice.
- Česká geologická služba, Geologická mapa 1:50000. Dostupné online: <http://www.geology.cz/app/>. (cit. 25.6.2018)
- Česká geologická služba, Půdní mapa 1:50000. Dostupné online: http://www.geology.cz/app/ciselniky/lokalizace/show_map.php?mapa=g500&y=611779&x=1056953&s=1/ (cit. 25.6.2018)
- Čižmář, M. 1989:* Pozdně laténské osídlení předhradí Závisti. Památky archeologické LXXX/1, 59–11.
- Danielisová, A. 2008:* Oppidum České Lhotice v kontextu svého sídelního zázemí. Rukopis nepubl. disertační práce, uložen na FF UK v Praze. Praha.
- Danielisová, A. 2010:* Oppidum České Lhotice a jeho sídelní zázemí. Archeologické studijní materiály 17. Praha.
- Danielisová, A. – Chytráček, M. – Kysela, J. – Sankot, P. 2018,* 5 staletí Keltské civilizace v Čechách. in: Militký, J. – Kysela, J. (ed.), Keltové Čechy v 8.–1. století před Kristem. Praha.
- Demek, J. a kol. 2006:* Hory a nížiny. Zeměpisný lexikon ČR. Brno.
- Drda, P. 1971:* Vorburg und Unterburg des Oppidums Závist. Vorbericht. Archeologické rozhledy XXIII/3, 282-287.
- Drda, P. 1977:* Laténská osada Vikletice I. Archeologické rozhledy XXIX/4, 366–393.
- Druhé vojenské mapování. Dostupné online: <http://mapire.eu>. (cit. 25.6.2018)
- Dvořák, S. 1938:* Město Rychnov N. Kněžnou a soudní okres Rychnovský N. Kněž. Praha.

- Fröhlich, J. – Jiřík, J. 2006:* Pozdně halštatské – časně laténské sídliště v Oseku u Milevska. *Archeologie ve středních Čechách* 10, 489–500.
- Hricáková, J. 2007:* Laténské polozemnice v Čechách. Rukopis nepub. bakalářská práce, uložen FF UK v Praze.
- Jerem, E. – Kardos, J. 1985:* Entwicklung und Charakter der eisenzeitlichen Graphittonware. *Mitt. Österr. Arbeitsgemeinschaft Ur- u. Frühgeschichte.* 35, 65–75.
- Kašpárek, F. – Mangel, T. 2012:* Laténské sídliště V Pohřebačce, okr. Pardubice (Záchranný Výzkum V roce 2012). *Východočeský sborník historický* 22, 28–32.
- Křivánek, J. – Němec, J. – Kopp, J. – Kyzlík, P. 2014:* Drobné vodní toky v ČR. Praha.
- Mangel, T. 2011:* Laténské osídlení horního Polabí ve světle keramických nálezů. Nepubl. rkp. diplomové práce, uložen na FF UHK v Hradci Králové.
- Mangel, T. – Jílek, J. 2012:* Drobné laténské nálezy z východních Čech I. *Archeologie východních Čech* 1 (2011), 81–90.
- Mangel, T. – Jílek, J. 2013:* Drobné laténské nálezy z východních Čech II. *Archeologie východních Čech* 3 (2012), 55–67.
- Mangel, T. – Danielisová, A. – Jílek, J. 2013:* Keltové ve východních Čechách. Hradec Králové – Nasavrky – Pardubice.
- Militký, J. 1988 – 89:* Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov n/ Kněžnou. *Výzkumy v Čechách.* 1988/9, 33–34.
- Militký, J. 1990:* Osídlení v období popelnicových polí až době laténské v oblasti Podorlicka. Nepubl. rkp. seminární práce, uložen na FF UK Praha.
- První vojenské mapování. Dostupné online: <http://mapire.eu>. (cit. 25.6.2018)
- Rybová, A. 1968:* Laténská sídliště ve Východních Čechách a přilehlé oblasti středočeské. (*Fontes Musei Reginaehradecensis – Supplementum III*). Hradec Králové.
- Radoměřský, P. 1955:* Nálezy keltských mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. In: Nohejlová – Prátová, E.: *Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku I.* Praha, 35–84.
- Sedláček, M. – Faltysová, H. – Mackovčín, P. 2002:* Královéhradecko. Brno.
- Vařeka, P. 1991:* Příspěvek k problematice vypovídacích možností konstrukčních reliktní středověkého vesnického domu. *Archeologické rozhledy XLIII*, 585–592.
- Vařeka, P. 2012:* Mazanice. In: *Kuna, M. – Němcová, N. kol. 2012: Výpověď sídlištního opadu.* Praha, 105–110.
- Venclová, N. 1998:* Mšecké Žehrovice in Bohemia. *Archaeological Background to a Celtic Hero 3rd – 2nd Cent. B. C. Sceaux.*

- Venclová, N. a kol. (ed.) 2008a:* Archeologie pravěkých Čech 7. Doba laténská. Praha.
- Venclová, N. a kol. (ed.) 2008b:* Hutnický region Říčansko. Praha.
- Vlčková, J. 1991:* Pohlody, okr. Chomutov. Příspěvek k laténskému osídlení podkrušnohorského regionu. Archeologické rozhledy XLIII, 520–551.
- Vokolek, V. 1966:* Pohřebiště a sídliště lidu popelnicových polí v Třebešově. (Fontes Musei Reginaehradecensis – Supplementum I). Hradec Králové.
- Waldhauser, J. a kol. 1993:* Die hallstatt- und latènezeitliche Siedlung mit Graberfeld bei Radovesice in Böhmen. Praha.
- Waldhauser, J. 1977:* Keltské sídliště u Radovesic v severozápadních Čechách. Archeologické rozhledy XXIX/2, 144–177.
- Waldhauser, J. 2001:* Encyklopedie Keltů v Čechách. Praha.
- Zelená, B. 2011:* Laténské sídlištní objekty na lokalitě Chrudim – Píšťovy. Nepubl. rkp. bakalářská práce, uložen na FPF v Opavě.

12 Seznam příloh

Tab. 1: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Mapa lokality

Tab. 2: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Legenda výplní archeologických situací

Tab. 3: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Nálezová situace objektů: 7/2012, 116/2012. Digitalizace podle M. Beková

Tab. 4: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Nálezová situace objektů: 19, 20, 20A /2012. Digitalizace podle M. Beková

Tab. 5: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Nálezová situace objektů: 31, 35, 38, 41, 45, 56, 75, 78 /2012. Digitalizace podle M. Beková

Tab. 6: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Nálezová situace objektů: 30/2012. Digitalizace podle M. Beková

Tab. 7: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Nálezová situace objektů: 109, 109A /2012. Digitalizace podle M. Beková

Tab. 8: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Legenda - materiálů

Tab. 9: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. 1 - obj. 102/12; 2, 3, 4 - obj. 19 - 20 /2012

Tab. 10: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. 1,2 - obj. 109 /2012; 3 - obj. 30 /2012; 4 - obj. 19 - 20 /2012

Tab. 11: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. 1, 3 – obj. 20 /2012; 2 - obj. 116 /2012. Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. 4, 5, 6, 7, 8 – cihelna

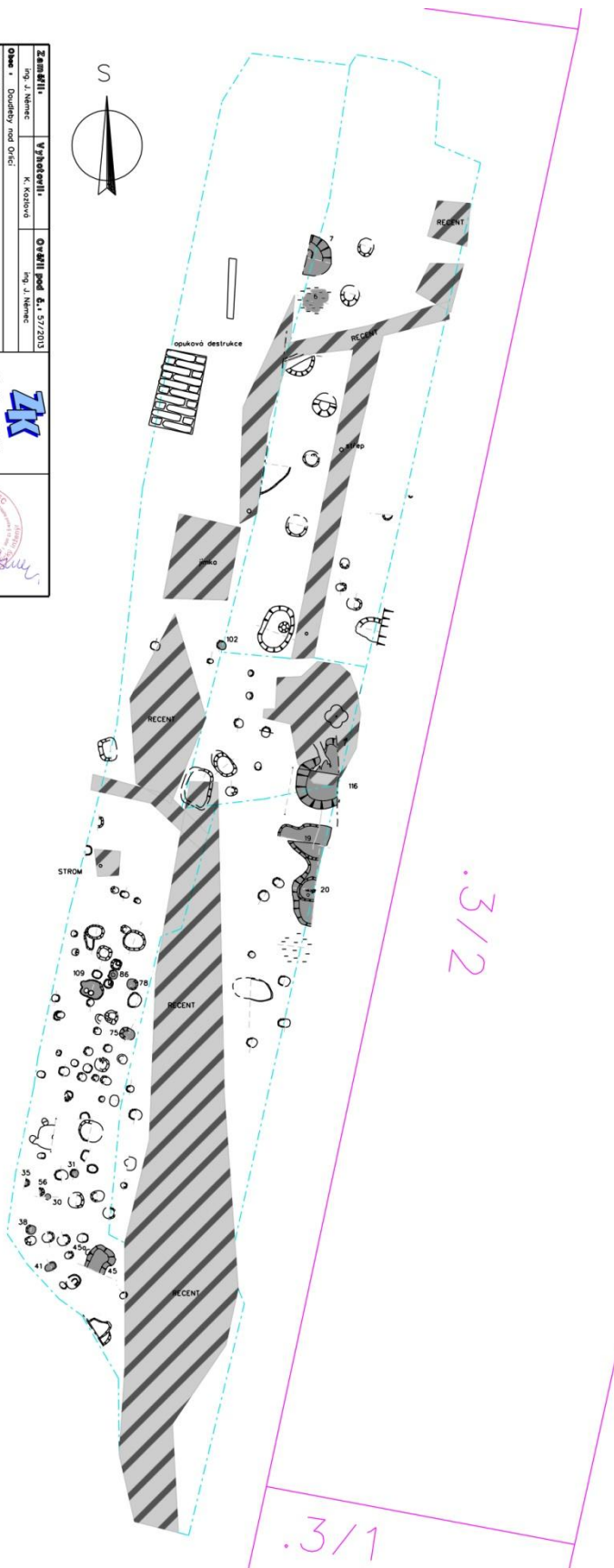
CD s tabulkou Excel, animace 3D počítačové rekonstrukce nálezové situace objektu a rekonstrukce mís.

13 Přílohy

Zaměstí:	Vyhodnocení:	Ordní podč.: 6.1.57/2013
Ing. J. Němec	K. Kozlová	Ing. J. Němec
Objekt: Doudleby nad Orlicí		
Zpracování:		
Zámecký areál		
ZK		
Kontaktní pod. Oslovení		
Objekt:	Data:	Ordní podč.: 238/2012
12.2.2013	12.2.2013	
Objekt:	Data:	Ordní podč.: 5/21SK
5.7.2014	5.7.2014	
Objekt:	Data:	Ordní podč.: Bp/
12.2.2013	12.2.2013	


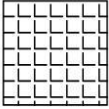
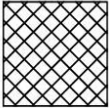
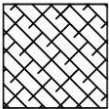
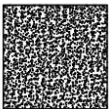
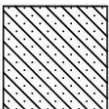
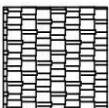
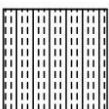
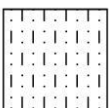
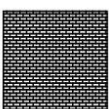
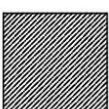


121/1

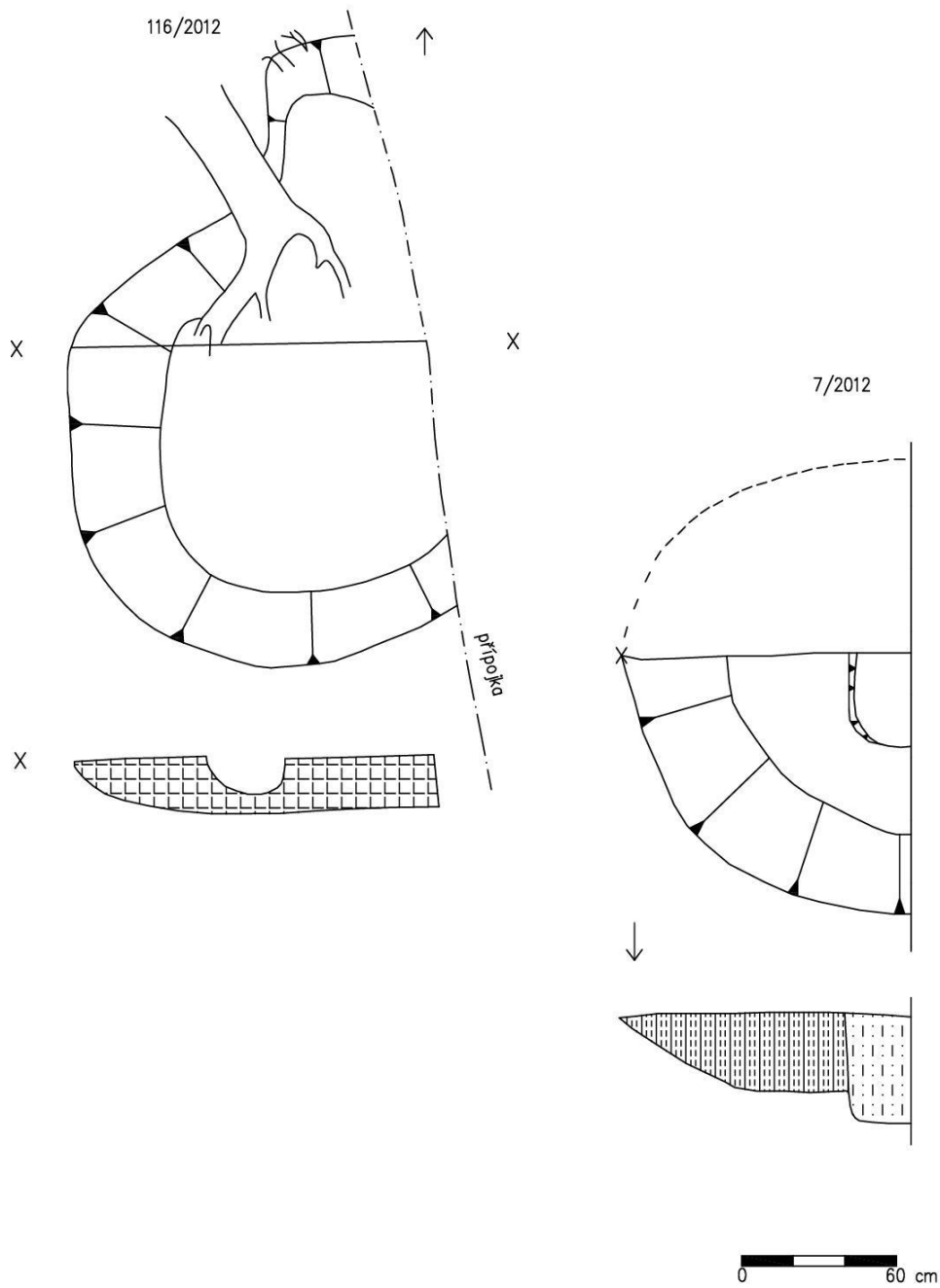


- LEGENDA**
- 1) šedá - LT
 - 2) bílá - ostatní
 - 3) světle šedá šrafovaná - narušeno recentními aktivitami.

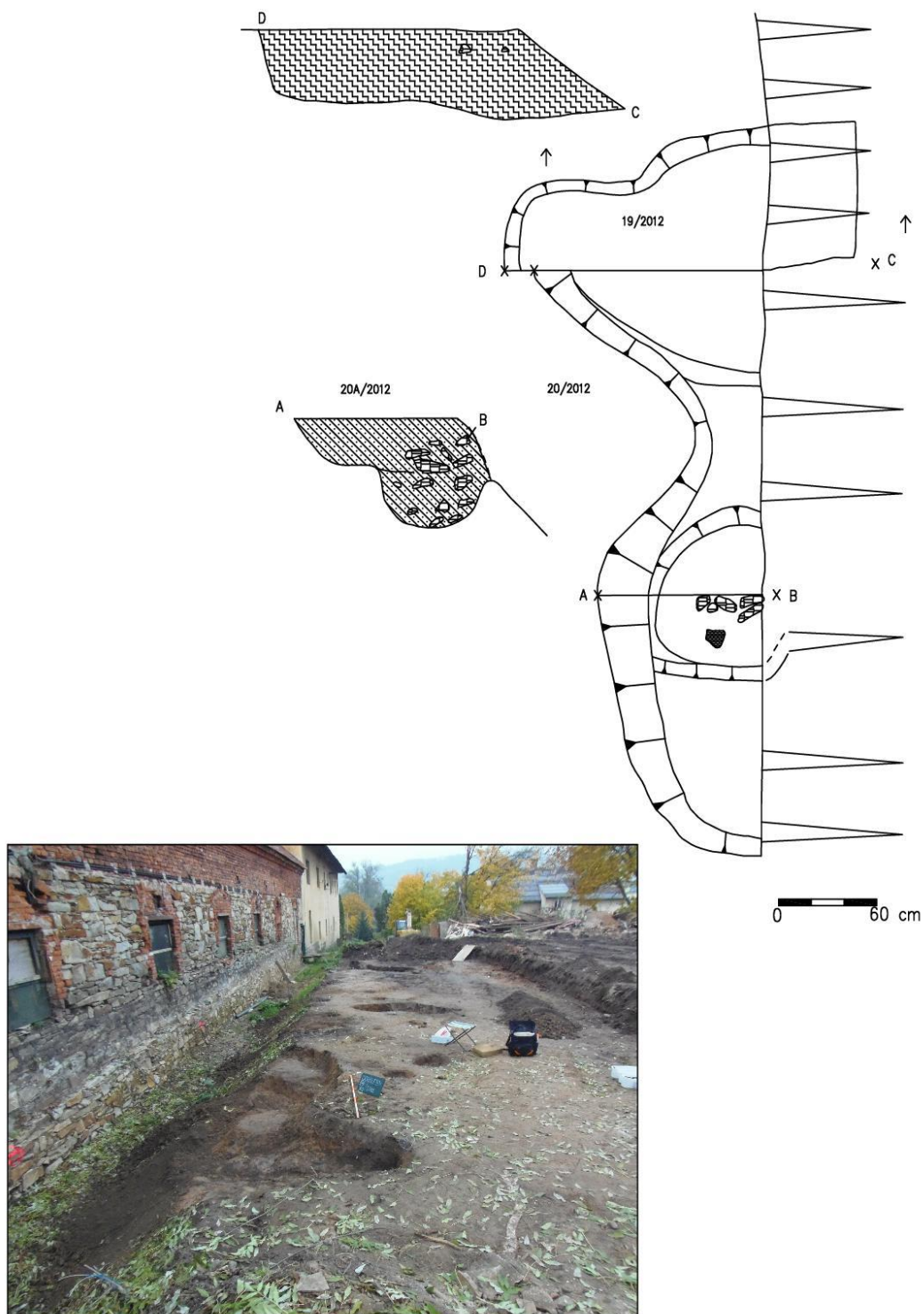
Tab. 1: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Mapa lokality, upraveno.

	00191 sytě tmavěhnědá, velmi ulehlá, drobné kousky mazanice, keramika, uhlíky
	1a hnědá hlinitá, velmi sypká s kameny a úlomky cihloviny
	11 hnědošedá hlinitá
	12 světlešedohnědá hlinitá
	13 sytě černá, kousky mazanice
	00131 světlešedohnědá hlinitá
	mazanice
	00071 světle hnědá hlinitá ulehlá
	00072 hnědočerná sypká, pozdější zásah, promíšený obsah
	keramika
	kámen

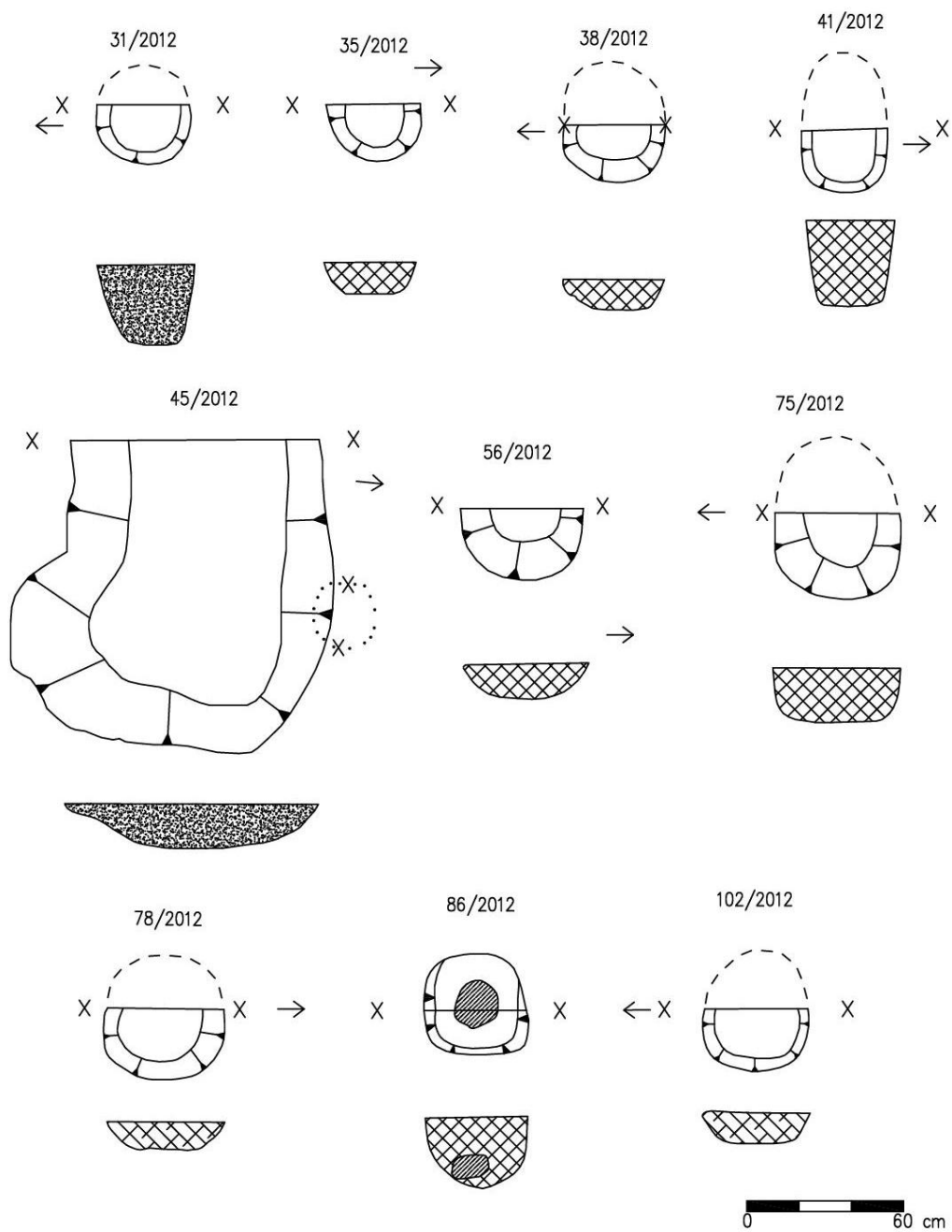
Tab. 2: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Legenda výplní archeologických situací



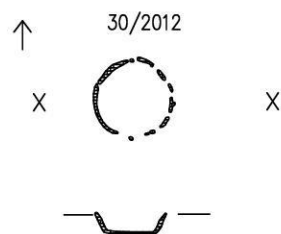
Tab. 3: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Nálezová situace objektů: 7/2012, 116/2012. Digitalizace podle M. Beková



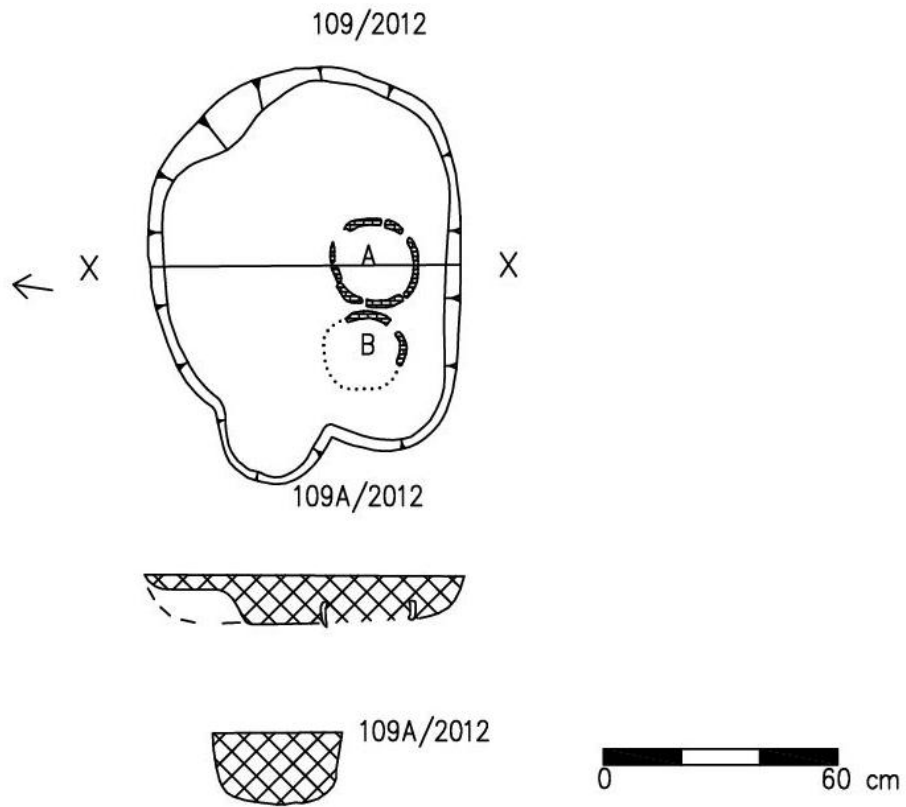
Tab. 4: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Nálezová situace objektů: 19, 20, 20A /2012. Digitalizace podle M. Beková







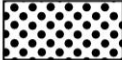
Tab. 5: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Nálezová situace objektů: 31, 35, 38, 41, 45, 56, 75, 78 /2012. Digitalizace podle M. Beková.



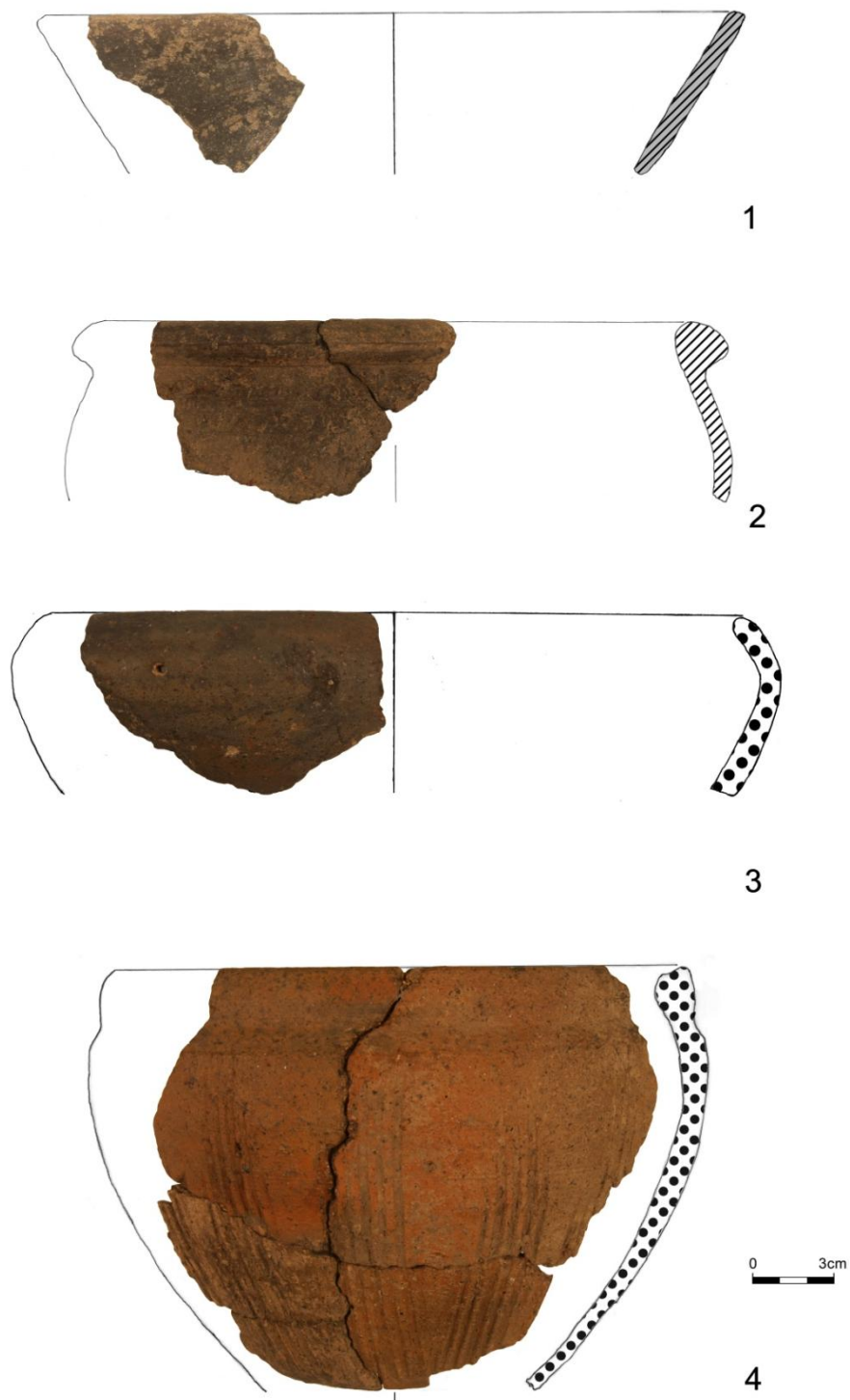
Tab. 6: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Nálezová situace objektů: 30/2012. Digitalizace podle M. Beková



Tab. 7: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Nálezová situace objektů: 109, 109A /2012. Digitalizace podle M. Beková

	MTBI - nulový či zanedbatelný podíl příměsi
	MTS - dominantní příměs slídy
	MTP - dominantní příměs písku
	MTPS - vyrovnaný podíl příměsi písku a slídy
	MTG - dominantní příměs grafitu

Tab. 8: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. Legenda materiálů.



Tab. 9: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. 1 – obj. 102/12; 2, 3, 4 – obj. 19– 20 /2012



1



2



0 3cm

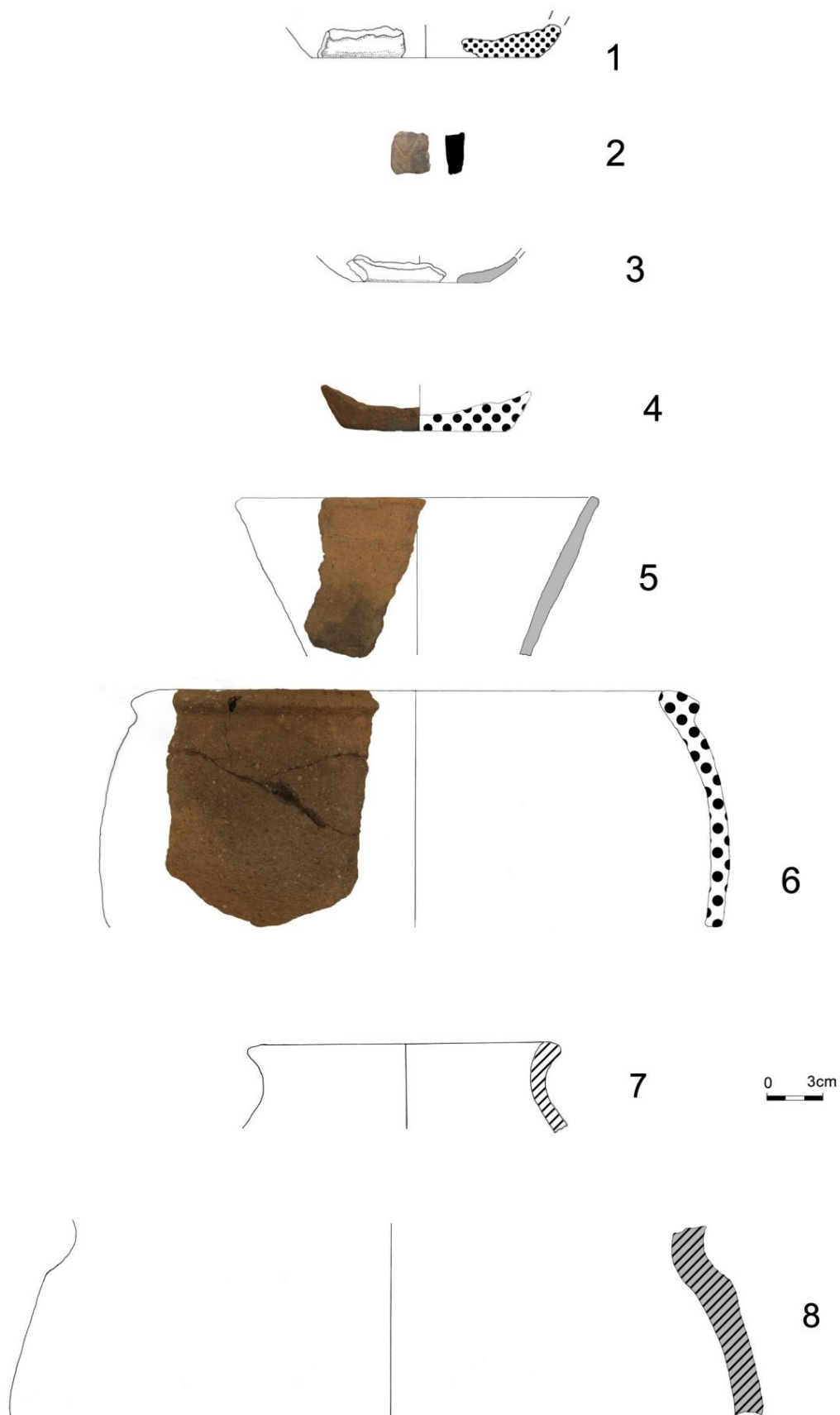
3



0 3cm

4

Tab. 10: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. 1, 2 – obj. 109 /2012; 3 – obj. 30 /2012; 4 – obj. 19–20 /2012



Tab. 11: Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. 1, 3 – obj. 20 /2012; 2 – obj. 116 /2012. Doudleby nad Orlicí, okr. Rychnov nad Kněžnou. 4, 5, 6, 7, 8 – cihelna